

Dobrý pastýř

Brněnský pravoslavný věstník

číslo

10

prosinec 2005 l.P.

**„V jeskyni jsi se usídlil, Kriste Bože;
jesle přijaly tebe a pastýři i mudrci poklonili se tobě,
neboť tehdy splnily se předpovědi proroků
a andělské mocnosti se podivily...“**

Vchod do betlémské jeskyně

Vánoční pozdrav duchovního správce

Milí bratři a sestry!

Za zvuku nadpozemského hlasu andělů, přicházejících v čase vánočním, aby nám lidem na zemi zvěstovali slova pokoje: „Sláva na výsostech Bohu a na zemi pokoj, lidem dobrá vůle“ - bych vás rád jménem naší farnosti pozdravil radostným vánočním pozdravem: „Kristus se rodí, oslavujte ho!“ V právě uplynulém roce jsme s Boží pomocí vykonali tři krásné a požehnané poutě do Svaté Země, k místům tak těsně spojeným se životem Pána Ježíše Krista. Mohli jsme uctít i místo jeho přesvatého narození v městě Betlémě a pomodlit se za Vás za všechny a za celou naši farnost.

Přeji Vám, drazí bratři a sestry v Kristu, hojnost Boží milosti, Boží pomoc a pevné zdraví milostí novorozeného Božího dítěte a vyprošuji Vám všem v nadcházejícím roce 2006 jeho nebeské požehnání.

S otcovskou láskou Váš duchovní otec prot. Jozef Fejsak

Drazí čtenáři, pojďme společně do Betléma, neboť ve „městě chleba“ rodí se „Chléb života“, Kristus Bůh náš!

Slovo úvodem

V prvních verších troparu svátku Narození Páně se pravi: „*Narození tvé, Kriste Bože náš, zjevilo světu světlo poznání, neboť ti, kteří hvězdám sloužili, hvězdou naučeni byli...*“ Hle, ti, kteří hvězdám sloužili, nechali se hvězdou poučit, aby jim v srdci mohla zazářit hvězda nejzářivější: malé novorozené dítětko, zavinité do plenek a uložené v chladné jeskyni. Jen pomysleme, jak velkou radost měli nejen tři mudrcové, ale později též pastýři a věrný izraelský národ, který přispěchal, aby se poklonil Spasiteli světa, do míst, které ničím nepřipomínaly královské komnaty tehdejších vládců! A přece přišli, moudří i zbožní i věrní zastupci celého světa: perští mudrci a hvězdáři, zbožní pastýři a věrní lidé Izraele. Jak zvláštní, lidskému srdci se musí zželet proroků, kteří, ač „*Zákon Páně dobře vyplnili*“ a svou „*vírou se stali sloupy vítěznými a pevnými*“, nedočkali se ve své době narození a příchodu Spasitele světa. Ani neživý svět však nezůstal této velké události neúčasten, vždyť právě ona hvězda, jež přivedla kroky celého lidstva k narozenému Pánu Ježíši Kristu, předala svou radost vši stvořené přírodě: „*Chvalte jej slunce i měsíc, chvalte jej všechny jasné hvězdy*“ (Ž 148,3), a ustoupit jí v prvenství muselo i slunce, které osvitilo betlémskou jeskyni až na druhý den ráno.

Celý svět, viditelný i neviditelný, příroda živá i neživá byla stvořena k tomu, aby oslavovala Pána, jak potvrzuje i výrok proroka Davida: „*Nebesa vypravují slávu Boha živého, a dílo rukou jeho obloha zvěstuje.*“ (Ž 19,2) Korunou stvoření je však člověk, jenž byl stvořen podle „*Božího obrazu a jeho podoby*“. Svou duší, srdcem i myslí, tedy rozumem, vzdává člověk Bohu díky a plní z lásky jeho svatý zákon, neboť cítí, jak dalece se vzdálil od prvotní krásy, blaženosti a Boží blízkosti. Aby se vrátil zpět do otcovské náruče a zakusil opět blaženosti ráje, je třeba, aby se znovu narodil: „*Nenarodí-li se kdo z vody a Ducha, nemůže vejít do království Božího...*“ (Jan 3,5) I my se proto musíme znovu narodit... Ano, křesťané se rodí z očišťující a obnovující vody svatého Křtu, kde se jim poté daruje pevnost daru Ducha Svatého k pilnému růstu ve víře. Avšak nepochopíme-li zázrak Narození Pána Ježíše Krista do tohoto chladného světa, kde ubývalo lásky mezi lidmi a národy, nespátříme-li duchovníma očima, jak podivuhodně ve svém tělesném zrození ráčil náš Pán a Bůh přijít mezi nás, do Betléma, aby ty, kteří byli vypuzeni z rajského života, znovu do tohoto ráje uvedl, pak se nás radost andělů v nebesích plně nedotkne.

„*Okrášli se a plesej Betléme, země Judská, neboť z tebe vzešel náš Pán... Slyšte hory i pahorky a též okolní krajiny judské, že přichází Kristus, aby pln lásky spasil člověka, jehož byl stvořil.*“ Jak blahá zvěst se těmito slovy nese k našim uším! I my se můžeme stát prvními mudrci, prvními pastýři a zbožnými křesťany „*nového Izraele*“, kteří přivítají svého Spasitele a obětují mu ze svého vlastního zlata, myrhy a kadidla, abychom mohli být později, až nadejde čas, přijati do jeho Království ve slávě Otce i Syna i Svatého Ducha. Amen.

V pravé Kristové lásce Váš Michal Dvořáček, odpovědný redaktor

Výklad první paremie svátku Narození Páně

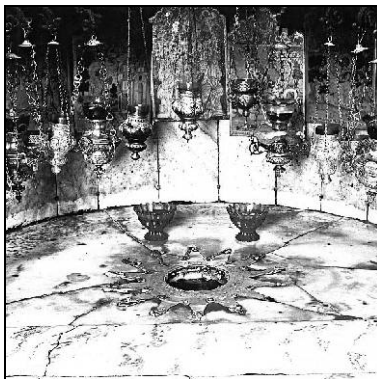
(čtení z knihy proroka Micheáše: 5, 1 – 4)

Príslibení Mesiáše: „A ty, Betléme efratský, ačkoli jsi nejmenším mezi judskými rody, z tebe mi vzejde ten, jenž bude vládcem v Izraeli, jehož původ je odpradávná, ode dnů věčných. I když je Hospodin vydá v plen do chvíle, než rodička porodí, ostatek jeho bratří se vrátí zpět k synům Izraele. I postaví se a bude je pást v Hospodinově moci, ve vyvýšeném jménu Hospodina, svého Boha, a budou bydlet bezpečně; neboť jeho velikost bude tehdy sahat až do končin země.“

Výše citovaná paremie, tedy úryvek ze Svatého Písma Starého zákona, čtená tradičně během první hodinky, je zasvěcena proroctví Micheáše o narození Krista čili Mesiáše v Betléme, městě Davidově, které v hebrejském překladu znamená „Dům chleba“.

Betlém, jedno z nejstarobylejších měst světa, byl rodištěm krále Davida a nachází se několik kilometrů jižně od dnešního Jeruzaléma. Původně se Betlém nazýval též „domem efratským“, neboť jeden z původních obyvatel se nazýval Efratin a byl pravnučkem Judy (1. Paralipomenon 4,1-4).

Město Davidovo bylo v době příchodu Spasitele, tedy téměř tisíc let po narození krále Davida, již jen nevýznamnou vesnicí s malým počtem obyvatel; měl se v něm však narodit Spasitel, očekávaný Mesiáš. Mesiáš čili ten, který je od Boha „pomazaný“, byl očekávan ne pouze jako král vládnoucí nad svým národem, ale izraelský národ v něj vkládal naději jako ve

Vykupitele, který sjednotí všechny, kdo sní nikoli o pozemském království, ale jsou schopni v jeho osobě spatřit toho, jenž je poslán od Boha a jemuž je dáno Království duchovní, věčné. Skutečnost, že se Mesiáš narodí v dávném rodišti krále Davida, působila obzvláštní radost všem, kteří jeho příchod s nadějí očekávali. Neboť všichni, kdo v něj později uvěřili, se mohli stát součástí jednoho stáde, jež

bude vedeno jediným Pastýřem; a my víme, že dobrý pastýř je připraven položit za své ovce svůj život, jen aby bylo stádce zachráněno od nepřátel. (viz Jan 10,11)

Kristus jako dobrý Pastýř bude vždy stát na stráží, bedlivě dávaje pozor na to, aby se nikdo z jeho stáde neztratil, nezustal snad pozadu za ostatními a nezabloudil. A tak všichni, kteří mu chtějí zachovat věrnost, s ním budou žít v radosti a sdílet s ním věčnou slávu. Jako Král a Vykupitel světa odolá všem náporům zla a bude zářit až „do končin země“.

Narození Spasitele předpověděl prorok Micheáš 700 let před jeho uskutečněním, aby lidé mohli žít v naději. Toto proroctví se čte jak na první hodince, tak na večerní bohoslužbě v předvečer svátku, kde se k němu přidává ještě několik veršů o milosti k „dceři Siónské“, tedy ke všemu národu izraelskému. Za nevěru Bohu bude Božím řízením tento národ rozehnán do různých stran, tak jako rozháni vítr polámané větve stromů, ale nakonec se nad ním Pán slituje (pokorí-li se před ním a bude-li činit pokání ze svých špatných skutků

a neposlušnosti), a Hospodin ochrání svůj „ostatek věrných“ (Joel 2,32). Vezme však, že výše řečená slova proroctví se nevztahují pouze na Židy, ale na všechny, kteří uvěří v jeho jméno. Vždyť poté, co jej porodí v jeslích Svatá Panna, dá mu jméno „Immanuel“ (to je „S námi Bůh“). Víra v Pána Ježíše Krista umožňuje všem, aby se stali součástí vyvoleného národa, a proto

se hovoří o „novém Izraeli“, to znamená o Církvi Kristově. „Ostatek věrných“, představující duchovní následovníky Krista z národu izraelského spolu s lidmi z ostatních národů, kteří uvěřili v Krista, vytváří Církev, již nepřemohou ani brány pekelné (Mat 16,18), neboť chránit ji bude sám Kristus...

„Až bude jednou zpívat celý chrám, pak se moje srdce zaraduje...“

Osobnost paní Jany Ardaševové, dlouholeté sbormistryně Svatováclavského pravoslavného sboru v Brně, je neoddělitelně spjata s povznesením jeho úrovně počínaje osmdesátými lety až do dneška. Její takřka dvacetileté působení v čele brněnského chrámového sboru, nesené vždy obětavostí a ryzí křesťanskou láskou, znamená celou epochu v dějinách tohoto tělesa. Sbormistrovské místo paní Ardaševová zaujala v polovině 80. let po svém synu Igorovi, již tehdy světově uznávaném klavírním virtuózu, a vyjma krátkého působení dirigenta Rumena Jančeva na něm setrvala až do dnešních dnů. V 8. čísle Dobrého pastýře jsme otiskli článek věnovaný 80. výročí pravoslavného zpěvu v Brně a nyní jsme pro vás, naše čtenáře, připravili rozhovor s vedoucí sboru, která nám věnovala svůj drahocenný čas a odpověděla na naše dotazy.

Vážená paní Ardaševová, věřící naší farnosti Vás znají především jako výbornou sbormistryni, která již více než 20 let s láskou pečuje o místní sbor, jehož současná podoba vznikala pod vedením celé rodiny Ardaševových: na sborové práci jste se podílela též se svým chotěm, panem Alexandrem, a synem Igorem. Jak byste srovnala dnešní úroveň sboru s jeho úrovní právě před dvaceti lety?

Naše rodina započala svoji práci se Svatováclavským sborem v roce 1986, bude tomu tedy skutečně již dvacet let. Sbor, nebo spíše sboreček, čítal celkem tři osoby. Byly to dobré duše, obětavé věřící a dobré zpěvačky – paní Tomanová, paní Biskupová a nejstarší z nich, paní Žerděvová. Ptáte-li se na úroveň sboru, musím říci, že byla dobrá. Tehdejší členky sboru zpívaly mnoho let, jistě od svého mládí, pamatovaly období velkého chrámového sboru a, co je nejdůležitější, měly velkou lásku ke zpěvu. Navíc školství za první republiky do značné míry garantovalo, že každý absolvent gymnázia byl schopen zazpívat z not. A byly to ženy pravoslavné, které zpívaly s velkým citem a láskou k Pánu Bohu. Nebyly samozřejmě schopné zazpívat v celém čtyřhlase (byly jen tři, že ano), ale uměly zazpívat vždy to, co bylo zapotřebí; paní Žerděvová zpívala tenorový part, a tak jejich sestavě scházela pouze bas. Když jsme se později přidali my tři, s mým mužem Alexandrem a synem Igorem, měly tyto dámy obrovskou radost, že se začíná dít něco nového. Manžel měl krásný bas, i já jsem vždy ráda zpívala a Igor, kromě svého instrumentálního nadání, byl také dobrý zpěvák. Všichni společně jsme pak začali pátrat v partiturách a obohacovat sv. liturgii o nové zpěvy, dávno zapomenuté nebo nepoužívané; nyní si to sbor díky většímu hlasovému rozsahu mohl konečně dovolit. A tak to vše začalo...

Rádi bychom naší první otázku poněkud rozvedli a zeptali se, jaký byl zprvu váš repertoár a jak se vlastně naše farnost hudebně vyvíjela. V čem se konkrétně proměnila za dobu, co zde působíte?

Vycházeli jsme, jak asi tušíte, především z ruského repertoáru. Všichni členové sboru byli na tuto „strunu“ velmi dobře naladěni. Je známo, že za první republiky žila v Brně početná komunita ruské inteligence, která emigrovala po říjnové revoluci, a právě ona tvořila jádro tehdejšího chrámového sboru (k této emigraci měli všichni sboristé nějaké rodinné vazby). Mnozí se domnívají, že ruská akademická církevní hudba je až příliš koncertantní, že není tak niterná jako hudba monastýrská. Nám však tento styl při naší práci vyhovoval, a protože jsme byli profesionálními muzikanty, mohli jsme vzít partitury do rukou a všecko zazpívat z listu. Bez zkoušek to však nešlo. Se sborem jsme se setkávali u nás doma, v Horních Heršpicích, a vždy jsme hudební zkoušku spojili s malým posezením. Občas mezi nás zavítal i báťuška Josef. Máme na to krásné vzpomínky. Po hudební stránce jsme měli volnou ruku a snažili jsme se sborový repertoár postupně rozšiřovat. Čerpali jsme z chrámového archivu a z olomouckého „Sborníku pravoslavných církevních zpěvů“, kde jsme nacházeli v krásném českém překladu díla ruských, ale i jiných slovanských autorů a pochopitelně i díla česká... Výrazný rozvoj do naší činnosti přináší 90. léta, kdy přichází do sboru a vůbec do naší farnosti mladá generace českých pravoslavných věřících; právě tito lidé obohacují jak sborový repertoár, tak i bohoslužebný život farnosti. Zásluhou Jaroslava Černockého (který v současnosti studuje na Dirigentské škole při Moskevské duchovní akademii) vzniká i mužský sbor, který dnes pravidelně zpívá na sobotních a jiných večerních bohoslužbách. Díky němu jsme také mohli natočit a vydat naše chrámové CD („Ať povstane Bůh“).

Věřící z našeho chrámu si v poslední době povšimli jistých změn v repertoáru Svatováclavského sboru, máme na mysli zejména nové provedení Cherubínské písně. V čem dalším došlo ke změnám a čím byly tyto změny podníceny?

Ano, máte pravdu. Právě Cherubínskou píseň našel Jaroslav Černocký ve výše uvedeném Sborníku jako haličský nápěv z pera Alexeje Vaňka a poté ji se sborem nastudoval. Je tak jímavě krásná, že ji od té doby rádi a často zařazujeme do bohoslužby. Při hudebních úpravách skladeb velmi zapracoval právě Jaroslav; on byl tím, kdo mnohé změny podnítl. Mám na mysli zejména tropary ke světcům podle osmi hlasů, a nejen to. On do této problematiky pronikl více než já. Já mám ke sboru velkou lásku, ale za odborníka se nepovažuji. Velmi se všichni těšíme, že se nám Jaroslav brzy zase vrátí. Mohu-li se ještě jednou vrátit k olomouckému Sborníku, ráda bych dodala, že jde o dílo tak ojediněle krásné a vzácné, že si zaslouží pár vět. Je napsáno panem Karlem Fialou, olomouckým sbormistrem, který jej ručně, notu od noty (382 stran v partituře) vyhotovil. Obsahuje osm liturgií sv. Jana Zlatoústého podle nedělních hlasů (plus slavnostní verzi liturgie od P. I. Čajkovského), doplněné autory hymnických skladeb (Bortňanskij, Lomakin, Vinogradov, Archangel-skij, Česnokov, Stankovič, Mokranjac a mnozí další), dále liturgickými zpěvy ke všem svátkům církevního roku i zpěvy k obřadům mimoliturgickým. Všechny texty jsou přeloženy do krásné češtiny. Sborník vyšel nákladem olomouckého pěveckého sboru se svolením a požehnáním přeosvíceného vladyky Gorazda v roce 1930. Vedle Gorazdova lidového sborníku jde nepochybně o další obdivuhodné a nezastupitelné dílo pro české pravoslavné farnosti.

Velmi by nás zajímalo, v čem Vy osobně spatřujete význam pravoslavného zpěvu pro současnou dobu, která ve svých negativních důsledcích do značné míry degraduje klasický hudební projev? Čím může podle Vás pravoslavný zpěv zaujmout třeba nevěřícího posluchače anebo hudebního odborníka?

Osobně se domnívám, že my jako sbor máme všichni na paměti, aby to, co zde vytváříme, bylo krásné. Když se nám někdy něco nepodaří, velmi nás to mrzí. Pravoslavná liturgie je krásná sama o sobě – hloubkou svých slov, modliteb, celou strukturou, která přivádí každého člověka ke skutečné jednotě s Bohem. My se slovo mluvené či recitované, snažíme povznést ještě krásou hudební. To, co nyní řeknu, není moje myšlenka: „Říká se, že kdo zpívá, dvakrát se modlí.“ Např. na Rusi existují obrovské sbory, jejichž hudební projev obdivuji. Jsem přesvědčena, že poslech kvalitního sboru, spojený s aktivní účastí v chrámu, může člověka natolik zaujmout, že se do chrámu znovu vrátí... Osobně považuji pravoslavné zpěvy za nejkrásnější duchovní projev. Obzvláště, jsou-li interpretovány na příslušné úrovni, profesionálně. Poslech pravoslavné církevní hudby však musí být spojen s aktivní účastí na bohoslužbě, pokud hudbu od ní odtrhnete, snižuje se i její pochopení.

Myslíte si, že pravoslavný zpěv může být přitažlivý třeba i pro naši mládež, a pokud ano, v čem a jak ji může formovat?

Pevně věřím, že pravoslavný zpěv je přitažlivý nejen pro dospělé, ale též pro mládež. Zpěv skutečně formuje i mladého člověka; dokonce i tehdy, nezpívá-li někdo v raném mládí, může v sobě schopnost zpívat odhalit později. Je ale třeba, aby rodiče své děti ke zpěvu vedli a začínali v úzkém rodinném kruhu. Přála bych si, a je to můj tajný sen, abychom jednou měli i malý dětský sbor, vždyť spousta našich dětí, které jsou ještě příliš malé pro práci ve sboru, již nyní prokazují pěvecké vlohy.

Jako zkušené pedagožky se Vás chceme též zeptat na Váš názor na budoucnost vícehlasého zpěvu v českém pravoslavném prostředí. Jakými hudebními vlivy je a bude nejvíce ovlivněn?

To je velmi zajímavá otázka. Musím ovšem odpovědně říci, že každé místo má specifické pěvecké podmínky. Lidový zpěv podle Sborníku našeho drahého vladyky Gorazda se v Brně plně neujal, i když z něj také někdy vycházíme. Práce sv. vladyky Gorazda ovšem zasela dobré semeno, které vydalo svůj plod v mnoha jiných farnostech. Pokud vím, např. v Olbramovicích či v Olomouci dnes podle tohoto Sborníku zpívají. Záleží ovšem na lidech, někdo musí sbor vést, ať už se zpívá podle Sborníku, nebo ne. Církev se ale stále obnovuje, přichází mladá krev, a když Hospodin požehná, přijdou noví hudební nadaní lidé, kteří se vladykovy práce ujmou a budou v ní schopni pokračovat a rozvíjet ji. Lidé se pak nebudou bát zpívat. Co se týče vývoje vícehlasého zpěvu, hovořila jsem o tom s naším Jaroslavem Černockým a on mi na stejnou otázku překvapivě odpověděl, že budoucnost vidí v rusínském lidovém zpěvu, který se vyznačuje velmi spontánním projevem. Nakonec mne přesvědčil. Podařilo se mu zapsat jednotlivé rusínské nápěvy, na jejichž transformaci do našeho prostředí nyní pracuje. Vidí v těchto tradičních rusínských zpěvech silné pojítko s byzantskou tradicí. Výsledný projev každého zpěvu však musí být kul-

tivovaný, aby někoho, kdo zpěv slyší poprvé, neodradil.

Považujete za správné, aby se alespoň minimálního hudebního vzdělání dostávalo každému věřícímu, který se aktivně účastní na bohoslužbách? Je dnes hudební projev věřících (kromě sboru) dostatečný?

Dnes je hudební vzdělání velmi zanedbané. Vzpomínám si, s jakým nadšením jsem sama zpívala na základní škole lidové písně; pan učitel vždy vytáhl housle a my jsme zpívali. Moje maminka též ráda zpívala a já ji druhým hlasem doprovázela. Lásku ke zpěvu jsem zdělila po ní. Lidé by měli více zpívat. A mám-li se vyslovit k situaci v našem chrámu, považovala bych za přínosné pro naše věřící, kdyby se nebáli zazpívat společně se sborem Vyznání víry a Otče náš. Abychom zpívali jedním hlasem a jedním duchem... Také proto se snažím dlouhodobě ponechávat v repertoáru Isaajevův Otče náš a Vyznání víry podle kyjevského nápěvu, aby si věřící melodii snáze utvrdili v paměti. Ze stejného důvodu v některých pravoslavných zemích diákon při Vyznání víry a modlitbě Otče náš diriguje společně lid i sbor, a tím vede všechny ke společnému zpěvu.

Co Vám při Vaší práci sbormistryně přináší největší radost?

Největší radost mi přináší, když se dílo daří. Jde o to, aby vznikla ta správná duchovní atmosféra. Až bude jednou zpívat celý chrám Otče náš a Věřím, pak se moje srdce zaraduje...

Poslední naše otázka je zcela osobní. Povězte nám, prosím, jaká je Vaše nejoblíbenější skladba; může jít třeba i o část sv. liturgie, kterou máte nejraději?

(po krátkém zamyšlení) Snad slova písně na konci Eucharistického kánonu: „Tebe opěváváme, tobě dobrořečíme, tobě děkujeme, ó Pane, a modlíme se k tobě, Bože náš...“, která se zpívají těsně před Zadostojníkem („Jest v pravdě důstojno...“), v okamžiku proměnění svatých Darů. Jde vlastně o nejdůležitější okamžik svaté liturgie.

otázky kladli Michal Dvořáček a Marie Zavřelová

O neodsuzování bližního a odpouštění urážek

Není správné nikoho soudit, i kdybys viděl někoho, kdo hřeší, nebo se třeba jen chystá přestoupit přikázání Boží, v souladu s Božím slovem: „Nesudte, abyste nebyli souzeni“ (Mat. 7,1), „Kdo jsi ty, který soudíš cizího služebníka? O tom, zda ob stojí či ne, rozhoduje jeho vlastní Pán. A on ob stojí, neboť Pán má moc jej podepřít.“ (Řím 14,4)

(Sv. Serafim Sarovský)

Přijď Království Tvé...

výklad čtvrtého verše Modlitby Páně od sv. Nikolaje Velimiroviče

Přijď království Tvé, mocný Králi! Neboť jsme již znaveni mnohými vladaři, kteří předstírají, že jsou povýšeni nad ostatní lidi, na hřbitovech je však nalézáme spočívající vedle žebráků a poddaných.

Jsme znaveni králi, kteří ještě včera prohlašovali svou moc nad národy a státy, kteří však již dnes nemohou vydržet bolest způsobenou jediným nemocným zubem.

Ti všichni nás unavili, podobně jako nás unavují oblaka, která místo deště přinášejí krupobití!

Hle, zde stojí moudrý člověk, zvolaly davy! Ověňte jej královskou korunou! Koruna však nedbá, na cí hlavě bude spočívat. Ale Ty, Pane, znáš rozhodnost moudrých a panování smrtelných. Musím snad opakovat, že to vše znáš? Je snad třeba, abych Ti říkal, že ti, kteří se činí moudřejšími než my tím, že se nás zmocňují, utvrzují sami sebe ve své nerozumnosti?

Hle, přichází mocný muž! Dejte mu královskou korunu, zvolaly opět zástupy lidu, tentokrát pro změnu v jiné době, v jiné epoše. A tak se stalo, že koruna putovala tiše z hlavy na hlavu. Ty, však, Všemohoucí, znáš hodnotu a neotřesitelnost lidí ješitných a vládu lidí mocných. Víš, jak bezmocní byli právě mocní tohoto světa, když měli bránit svá království.

Nyní jsme se již poučili ze svého utrpení a víme, že neexistuje žádné skutečné království kromě Tvého vlastního. Naše duše tolik žízní po Tvém království, po Tvé moci! Neboť my, „živí a zarmoucení“, bloudili jsme z jednoho místa na druhé, byli jsme zraňováni a ubližovalo se nám nadmíru, nad hroby mnoha králů, při myšlenkách na jejich kralování. A nyní hledáme pomoc u Tebe.

Učiň nás hodnými spatřit Tvé království! Království moudrosti, otcovství, království síly! Tato země, která po tisíce let byla bitevním polem, místem mnoha válek, nechť se stane domovem, kde Pánem budeš Ty, a hosty naopak my! Již pojd', náš Králi, prázdný trůn tě očekává! Spolu s Tebou zavládne harmonie a krása! Jsme znaveni všemi těmi královstvími, a proto nyní očekáváme Tebe, velký Králi, očekáváme Tebe a Tvé Království!

přeložil m.d.

Jestliže se budeme snažit podle svých sil naplňovat učení Pána Ježíše Krista, můžeme doufat, že se v našich srdcích rozzáří božské světlo, jež nám odkrývá cestu k nebeskému Jeruzalému. Bůh nám přikázal, abychom chovali nepřátelství pouze vůči hadovi, to jest vůči tomu, kdo obelstil člověka a vyhnal jej z ráje, proti vrahu člověka – ďablovi. Je nám přikázáno být nepřáteli všech nečistých duchů smilstva a skutků hanby, které zasívají do srdcí nečisté a poskvřňující myšlenky.

(Sv. Serafím Sarovský)

Desáté století bylo pro Čechy dobou prudkého vzepětí jak politického, tak kulturního. Naopak století další přináší této zemi řadu velkých politických a kulturních krizí. Je zajímavé, že tak jako za časů velkomoravských se rozkvět církevněslovanské kultury, zejména slovanské liturgie, pokaždé kryje s upevněním a rozmachem celého státu, období politického úpadku jsou naopak vždy a bez výjimky kritická i pro duchovní odkaz cyrilometodějský. Sázavský klášter, hlavní ohnisko slovanské tradice, byl posledním místem, kde se projevovalo velké úsilí o zachování zbožné pravoslavné tradice, jež navazovala na plodnou práci svatých věrozvěstů Cyrila a Metoděje. Život sv. Prokopa, zakladatele a prvního představeného tohoto kláštera, který byl sepsán původně staroslovansky Mnichem sázavským někdy v 70. letech 11. století, tedy v posledním slovanském období tohoto kláštera, přísně odsuzuje mocenské zákroky proti slovanským mnichům a líčí v černých barvách jejich nástupce, německé vetřelce, plně, jak podotýká legenda, zruřivého vzteku proti Slovanstvu...

Životy svatých

Ctihodný Prokop, igumen sázavský

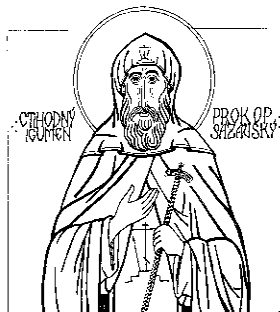
(25. března/7. dubna a 16./29. září)

Po zesnutí svatého Václava přiváděl jeho bratr Boleslav do Čech stále více a více německých kněží, sloužících bohoslužby v latině. Když v roce 967 ustanovil papež svého prvního biskupa pro Prahu Dětmara, který znal velmi dobře slovanský jazyk, napsal mu nařízení, aby bohoslužba byla sloužena pouze podle ustanovení římské církve, v žádném případě podle obřadu slovanského. I druhý pražský biskup, Slovan Vojtěch, známý však spíše pod latinským jménem Adalbert, aktivně vystupoval proti slovanské bohoslužbě a místo ní zaváděl v Čechách jako bohoslužebný jazyk latinu. Nehledě na nepříznivý vývoj se slovanské pravoslavi v Čechách ještě nějakou dobu udrželo. Svým bohabojným a ctnostným životem jej oživil zvláště **ctihodný Prokop**, zakladatel monastýru na řece Sázavě a jeho první historický igumen.

V kronice sepsané v 11. století Mnichem sázavským se o ctihodném Prokopovi můžeme dočíst tato slova: „Za časů knížete Oldřicha, muže, jenž velmi ctíl službu Bohu, žil poustevník jménem Prokop, rodem Čech ze vsi Chotouně, v slovanském písmu, jež bylo kdysi vynalezeno a kanonicky zavedeno nejsvě-

tějším biskupem Cyrilem, velmi vzdělaný, výtečný světský kněz, pilně dbalý tajemství počestného života a čistoty, později ozbrojený šatem mnišského slibu, žil neohrožený, samotěn s Bohem samým, maje záruku ve víře.“

Když spojíme různé zprávy o svatém Prokopovi, dozvíme se, že se narodil kolem roku 985 v Chotouni u města Kouřimi (na východ od Českého Brodu) v rodině zbožných křesťanů. Svatý Prokop obdržel při křtu jméno, které znamená „muž činící pokrok v práci“, a tato jeho vlastnost se plně projevila v jeho celoživotním úsilí o pokrok na duchovní cestě, o dosažení pravé křesťanské dokonalosti, jež spočívá v jednotě s Bohem. Ještě v domě svých rodičů se Prokop naučil slovanskému písmu a zbožnosti, která byla zasetá v Čechách svatým Metodějem, apoštolem moravským. Poté, co dospěl a zakončil své školní vzdělání, se sv. Prokop oženil a narodil se mu syn Jimram, který se později stal také mnichem, a dokonce igumennem Sázavského monastýru jako jeho otec. Poznáv krásu duchovního povolání, rozhodl se i sv. Prokop pro stav duchovní a stal se knězem slovanského obřadu. A jak

„byl zdatným knězem světským, života počestného a cudného, jsa oddán službě Boží.“ Tradice ženatého duchovenstva byla v našich zemích živá ještě ve 12. století; teprve v roce 1143 papežský legát vyslaný do Čech „odloučil kněze od jejich manželek“. Když Prokopovi zemřela žena, uchýlil se někdy kolem roku 1009 do sázavských lesů, kde si našel jeskyni a vedl v ní poustevnícký život podobný tomu, který v postu a modlitbě vedli ctihodní otcové egyptské pouště. Odešel sem poté, co uslyšel, jak k němu Pán ve svém Evangelii promlouvá: „Jdi a prodej všecko, co máš, a dej chudým, a pojď, následuj mne...“ S plamenným zanicením pohrdl marnostmi tohoto světa, zapřev sám sebe, stal se poustevníkem.

„Dobrotivý Bůh si nepřál, aby místo na hoře ležící zůstalo utajeno a aby svíce byla skryta pod nádobou, chtěje, aby k chvále a sláve jeho jména svítila veřejně a byla příkladem hojným věřícím...“ Zanedlouho začali za svatým Prokopem přicházet lidé ve větším a větším počtu a prosili jej o modlitbu, radu a poučení. Prokop všechny přijímal, bohaté i chudé, a všem shovívavě naslouchal a vlídně jim odpovídal; jsa ozdoben závojem křesťanských ctností, svažoval mluvou svých kázání srdce svých posluchačů. Když se k němu uchýlilo dostatek bratří, kteří toužili po dokonalosti duchovního života, založil pro své malé společenství, žijící v jednotě lásky, malý skyt (tak se v Pravoslavi nazývá menší mnišské společenství, žijící za zdi monastýru).

V sázavské samotě potkal jednou svatého Prokopa kníže Oldřich, když se vydal na lov. Božím řízením jej jelen, kterého dlouho pronásledoval, zavedl k Prokopově chatrné chýši v pustých lesích. Oba muži spolu krátce pobesedovali a poté se rozešli. Oldřich, údělný kníže kouřimský, jenž byl světlu výjimkou mezi českými knížaty, kteří se jinak ke slovanské bohoslužbě ze zistných nebo politických důvodů stavěli negativně a opouštěli ji, slíbil světcí po jejich setkání, při němž poznal jeho ctnostný a Bohu zasvěcený život, svou podporu a ochranu. Na místě Prokopova duchovního zápasu pak kníže Oldřich pomohl zbudovat mužský monastýr. Později věhlasný Sázavský klášter byl dostavěn roku 1032. Jeho hlavní chrám byl zasvěcen památce Přesvaté Bohorodice a sv. Jana Křtitele. Po knížeti Oldřichovi si sv. Prokopa pro jeho vážnost mezi lidem oblíbil i jeho nástupce, kníže Břetislav, který se velmi zasadil o to, aby byl sv. Prokop povýšen na igumena, opatřil klášteru ně-

které nezbytné věci a přislíbil mu svou pomoc. Svatý Prokop se přirozeně zprvu zdráhal přijmout na sebe tak velkou zodpovědnost, nakonec však ustoupil prosbám a domluvám bratří a všeho lidu a stal se prvním představeným kláštera.

V monastýrském chrámu se již od úplného počátku sloužilo slovansky, čímž byl věrně naplňován odkaz svatých velkomoravských věrozvěstů Cyrila a Metoděje, k jejichž duchovní velikosti a vzoru vzhlízel i zrak sv. Prokopa. Bohem požehnané prostředí slovanské liturgie přineslo brzy své plody; přicházeli ti, kteří lačnili a žíznilo po nebeském království a toužili současně po pravdivých křesťanských ctnostech. Sázavský monastýr, zasvěcený sv. Janu Křtiteli, se stal se svým slovanským kněžstvem a mništvem, jež zde bylo vychovááno, věhlasným centrem slovanského písemnictví. Mniši zde pořizovali opisy slovanských bohoslužebných knih, které později, v časech méně příznivých, putovaly do Kyjevské Rusi, kde byly s úctou přijímány.

V Sázavském monastýru se rovněž nacházela škola, ve které se vyučoval církevní zpěv, ikonografie, písemnictví a stavitelství. Její věhlas se brzy rozšířil i za hranice Čech, takže o ní věděl každý. Své mnichy miloval svatý Prokop otcovskou láskou, ale úzkostlivě dbal i na přísnou kázeň. Jako igumen byl zkušeným duchovním rádcem a vůdcem lidských duší na cestě ke křesťanské dokonalosti, přivyklý pokoře a sebezpření. Ujímal se chudých, s pokorou a láskou přijímal za branami monastýru každého, jako by to byl sám Kristus. Už za svého života konal mnohé zázraky a podivuhodná uzdravení, jež k němu přiváděla lid. Ten potom oslavoval Boha, podivuhodného a slavného ve svých svatých. Jedna žena přišla za svatým Prokopem s prosbou o pomoc, neboť byla slepá a zde na zemi už nedoufala v nic, jen v Boží milost. Ta se projevila, když se svatý Prokop obrátil k Bohu s modlitbou a přežehnal její oči znamením svatého kříže: zrak jí byl v tom okamžiku navrácen. Mnohé jiné zázraky a divy vykonal náš svatý a ctihodný otec Prokop: z posedlých vyháněl zlé duchy, nemocné uzdravoval a zarmoucené utěšoval v jejich trápení; každého navracel do náruče milostivého Boha. I přes velkou podporu knížete Břetislava se stávalo stále obtížnějším žít pravoslavným způsobem života a sloužit slovanské bohoslužby.

Před tím, než svatý Prokop zesnul, povolal k sobě všechny sázavské bratry, kterým oznámil

presný den svého zesnutí, jak mu jej Bůh zjevil, a také to, že budou ze svého monastýru později vyhnáni. Otcovsky je přítom napomínal ke svornosti a ke vzájemné bratrské lásce. Když se naplnil běh světova pozemského života, odešel svatý Prokop 25. března 1053, na svátek Zvěstování Panny Marie, ke svému nebeskému Otci.

Vše, co svatý Prokop předpověděl, se i stalo. Prokopovým nástupcem byl zvolen igumen Vít, za jehož správy byli kolem roku 1056 všichni slovanští mniši z monastýru vyhnáni, neboť byli před nástupcem Břetislava, knížetem Spytihněvem II., pomluveni a obviněni z hereze. Odešli do Ostřihomi v Uhrách, kde v té době bylo několik slovanských monastýrů. Je pravděpodobné, že právě zde se

seznámili s mnichy z Kyjevsko-pečerské lávry. Již roku 1061, tedy po šesti letech, se díky Božímú řízení, kdy na trůn namísto Spytihněva nastoupil dobrotivý kníže Vratislav, mohli opět vrátit do svého monastýru na Sázavu. Vratislav se podobně jako Oldřich stal jejich ochráncem, a dokonce požádal papeže Řehoře VII. o souhlas se znovuoobnověním východního obřadu a vykonáváním bohoslužby ve slovanském jazyce. Souhlas však udělen nebyl, a slovanská bohoslužba byla naopak zakázána. I navzdory nepřátelskému rozhodnutí papeže pokračoval monastýr v započaté tradici a zůstal věrný odkazu slovanských věrozvěstů Cyrila a Metoděje i příkladu ctihodného otce Prokopa. Byl dokonce dále zkrášlován stavbou nových chrámů. Roku 1070 byl postaven chrám svatého Kříže; v té době byl již igumenem syn svatého Prokopa Jimram, po kterém nastoupil Božetěch, jenž taktéž přispěl k architektonickému zkrášlení monastýru tím, že v něm dal vystavět nový velkolepý chrám. Na jednom z jeho prestolů (oltářů) spočinuly částečky ostatků svatých knížat Borise a Gleba, které otcí igumenovi Božetěchovi daroval výměnou za část ostatků sv. Václava tehdejší archimandrita Kyjevsko-pečerské lávry. Toto období bylo však bohužel již poslední etapou plodného rozkvětu Sázavského monastýru a jeho slovanské orientace. Po nástupu k moci knížete Břetislava II. byli mniši roku 1096 podruhé vyhnáni, tentokrát definitivně. V lednu 1097 monastýr obsadili latinští mniši z Břevnova a slovanské dědictví a vůbec vše, co nějak souviselo s pravoslavnou tradicí Sázavského monastýru, bylo zanedlouho nadobro zničeno. Přesto se památka na našeho svatého a ctihodného otce Prokopa, igumena sázavského, zachovala a v Pravoslavné církvi si ji připomínáme dvakrát ročně: 25. března, tedy v den zesnutí sv. Prokopa (svátek Zvěstování Panny Marie), a 16. září, v den památky svaté mučednice Ludmily, kněžny české.

Dnes můžeme s jistotou říci, že slovanská liturgie pěstovaná v Sázavském klášteře byla organickým pokračováním slovanského křesťanství zaštěpeného v Čechách v době cyrilometodějské. Sv. Prokop patřil k nejoblíbenějším českým světícím, opisování legendy svatoprokopské dosáhlo svého vrcholu v době Karla IV. a později též v době husitské. Legenda byla sepsána v Sázavském klášteře za igumena Víta, nedlouho po návratu sázavských mnichů z uherského vyhnanství, tedy někdy v letech 1061-1067. Původní slovanský životopis se nezachoval (pouze jeho překlad do la-

Vyvolený divotvůrce a obdivuhodný postníku, ctihodný otče Prokope, vracíš nám víru svaté Ludmily a přimluvami svými upevňuješ pravoslavnou víru naši.

Skrze anděla se stal zázrak, když v tvé rodné Chotouni byl objeven pramen, aby bylo ukázáno, že otevřeš v zemi české mohutný pramen původní víry slavných bratří soluňských.

Modlitbou a postem ses vysvobodil ze zajetí vášní a znamením Kříže jsi odrazil útoky ďábla; usadil ses v údolí Sázavy a živil se tam lesními plody a mlékem bílé laně.

Raduj se, věrný ochránce naší země, pečovateli o slovanskou východní církev, osvětiteli Čechů, Boží proroku a tichý bojovníku za návrat naší víry.

Upros Pána veškerenstva, aby skrze nás nehodné obnovil v naší zemi dědictví tvé a spasil duše naše.

Tropar ctihodnému Prokopovi (hlas 3.)

tiny z roku 1097, který se zachoval v rukopisech ze 13. a 14. století).

Mezi nejvýznamnější památky mající přímou spojitost s působením slovanských mnichů a jejich překladatelskou a písařskou prací na Sázavě patří nepochybně tzv. **Remešský evangeliář**, psaný cyrilicí. Český král a římský císař Karel IV. jej později daroval slovanskému klášteru v Emauzech, který r. 1347 založil. Má se za to, že evangeliář je dílem samotného sv. Prokopa. Jedná se o rukopis obsahující 16 pergamenových listů. Emauzští mniši jej později svázali spolu s evangeliářem Hlaholským a ozdobili zlatem, drahokamy a ostatky sva-

tých; z této skvostné knihy pak četli o svátcích epištolu a evangelium. Za husitských bouří, kdy byl zpusťošen i Emauzský klášter, padla tato vzácná památka do rukou plenitelů a později se dostala na Východ. Remešský arcibiskup, kardinál Karel Lotrinský (1574), který ji koupil v Konstantinopoli, ji před smrtí daroval remešské katedrále, kde je nyní uložena. Je známa pod názvem Korunovační evangeliář, protože podle zpráv z 18. stol. na něj při své korunovaci přisahal i přinejmenším dva francouzští králové.

ze Životů svatých a dalších pramenů připravil o. diákon Marek Malík a Michal Dvořáček

Udatný obránce církve slovanské, udivil jsi věřící novým otevřením pramene apoštolské víry původní. Raduj se, neboť z tohoto pramene pít budou všichni, kdo žijí po Pravdě. Povoláváš i dnes ty, kteří touží po víře pravé, a ze studnic věčné Pravdy jim podáváš svaté Pravoslaví. Ty jsi duchovní květ sázavské pustiny, jenž živen rosou Božího požehnání vyvrál v plod k nasycení západních Slovanů. Tam jsi Oldřicha ke zbudování slovanského monastýru získal, kde pak obnovena byla škola cyrilometodějská k radosti zástupů lidu našeho. Požehnán byl i ostatky svatých Borise a Gleba a Břetislav svolával Boží hněv na jeho nepřátele. Zde roubování byli Slované na ušlechtilý kmen pravoslavného křesťanství východního, aby hojně ovoce spásy nesl strom slovanský; zde mniši tví svaté knihy v jazyce slovanském opisovali a pro všechny končiny české země světlem byli. Modlíme se, svatý Prokope, ujmí se i nás, dědictví svého, a igumenskou berlou svou nás k potokům živé vody Kristovy přiváděj.

Kondak ctihodnému Prokopovi (hlas 3.)

Není správné žít v srdci zlobu nebo nenávisť k bližnímu, který je k nám nevraživý, nepřátelský, ale je zapotřebí jej milovat, a nako-lik je to možné, činit mu dobro a tím naplňovat učení Pána našeho Ježíše Krista: „...milujte nepřátele své... dobrořečte těm, kteříž vás proklínají...“ (Mat. 5,44)

Proč tedy odsuzujeme své bratry? Je to z toho důvodu, že se ne-snažíme poznat sebe sama. Ten, kdo je zaměstnán poznáváním sebe sama, nemá čas pozorovat druhé. Odsuzuj sebe a přestaneš odsuzovat druhé. Odsuzuj špatný skutek, ale toho, kdo jej koná, neodsuzuj.

(Sv. Serafim Sarovský)

Každoročně 1./14. ledna oslavuje Pravoslavná církev svátek Obřezání Páně, jímž se završuje týdenní sváteční období po Narození Páně. Připomínáme si událost ze života Pána Ježíše Krista, o které vypráví sv. evangelista Lukáš: „Když uplynulo osm dní a nastal čas k obřízce, dali mu jméno Ježíš, které dostal od anděla dřívě, než jej matka počala.“ (Luk 2,21) V dějinách spásy, jak nám je podává Písmo svaté a církevní Tradice, má obřízka své nezastupitelné místo a význam.

Svět Starého zákona

Obřízka v dějinách spásy

Pravoslavná církev chápe obřízku jako starozákonní posvátný obřad, na který dnes pohlížíme jako na předobraz křesťanské svaté tajiny Křtu (Kol 2, 11-12). Hebrejský výraz pro obřízku „*brit mila*“ znamená doslova „smlouvu obřezání“ a je dodnes jedním ze základních předpisů judaismu. Přesto není výlučným znamením tohoto náboženství, ale uskutečňuje se i v jiných náboženských systémech. Obvykle bývá obřízka spojována se vstupem do společenství dospělých nebo do manželství.

V judaismu však nepředstavuje obřízka pouhý obřad, který by znamenal jen přiřazení se k určitému společenství, ale má zde charakter náboženský. Skrze obřízku uzavírají mladí židovští chlapi smlouvu s Hospodinem, Bohem Izraele. Obřízka je tak viditelným, nezrušitelným a neodstranitelným znamením této smlouvy. Biblické přikázání vyžaduje, aby každý Žid mužského pohlaví uzavřel brzy po narození „Abrahámovu smlouvu“ (Gen 17, 9-14). Operace, kterou je nutno podstoupit, spočívá v odstranění předkožky zdravého dítěte, jakmile dosáhne osmi dní; je-li obřízka odložena, má se konat ihned, jakmile to zdraví dítěte dovolí. Povinnost obřezat svého syna má vždy otec. Pokud není sám schopen tuto povinnost splnit, deleguje ji kvalifikovanému *mohelovi*, který je pro tento úkol vyškolen.

Samotný obřad je velice prostý: dítě je přineseno do synagogy a pozdraveno přítomným shromážděním slovy: „*Požehnaný, jenž přichází.*“ Při obřízce hraje symbolickou roli také křeslo proroka Eliáše, proroka, který má ohlásit příchod Mesiáše. Většinou má toto křeslo podobu dvojkřesla, na jehož jedné polovině sedí kmotr s dítětem na klíně, zatímco druhá polovina je vyhrazena proroku Eliášovi. Po pozdravení dítěte recituje mohel biblický text (Numeri 25, 10-12), který sice nemá přímý vztah k obřízce, ale zmiňuje smlouvu mezi Hospodinem a národem Izraele. Poté se mohel připravuje k vykonání obřízky modlitbou složenou z úryvků různých žalmů. Otec dítěte prohlašuje, že je „*připraven vykonat pozitivní přikázání, které Stvořitel, buď požehnaný, mi přikázal, a sice obřezat svého syna.*“ Obdobnou větu potom opakuje i mohel. Dítě je potom položeno na klín kmotra, který sedí v křesle proroka Eliáše, mohel koná obřízku a otec dítěte nebo kmotr pronáší formuli: „*Požehnaný jsi Hospodine, Bože náš a Králi světa, jenž jsi nás posvětil svými přikázáními a přikázal jsi nám přivést jej do smlouvy našeho praotce Abraháma.*“ Poté, co je dítě obřezáno, odpovídá celé shromáždění na tuto formuli slovy: „*Amen. Jako vešel do smlouvy, ať přistoupí také k Tóře, ke svatbě a k dobrým skutkům.*“

Následují dvě požehnání, první nad vínem, druhé jako poděkování Hospodinu za smlouvu a taktéž modlitba, při které dostává chlapec jméno. Mohel potom chlapeci požeňná a celý obřad končí modlitbou chvály „Alejnu“.

Židovská forma obřizky je spojena se jménem Abraháma, praotce vyvoleného národa, kterému bylo uloženo obřezat sebe i každého svého potomka, když dosáhl 99 let. Teprve potom mohl mít Abrahám syna a položit tím základ ke zformování vyvoleného národa. Vzpomeneme-li na dalšího velké muže starozákonních dějin, proroka Mojžíše, i on byl obřezán svojí matkou Seporou a díky tomu byl zachráněn před smrtí (Exodus 4, 24 – 26). Obřizka je v průběhu izraelských dějin znovu přikázána Zákonem (viz Leviticus 12,3) a Izraelci, kteří se narodili na poušti před obsazením zaslíbené země, jsou obřezáni pod vedením Jozua před vstupem do země (Joz 5, 2). Obřizka je branou k ostatním přikázáním, podmínkou, bez které nelze slavit velikonoční hod beránka (Exodus 12, 44-48). Obřizka se také stává znamením věrnosti Izraele vůči smlouvě a Hospodinu. V době hellenizačního útlaku, kdy byla pohanskými vladaři obřizka zakázána, protože ji považovali za mrzačení dokonalého těla, se stala rozpoznávacím znamením židovského odporu; jedni se jí snažili zbavit (1 Makabejským 1,15), jiní naopak své syny obřezávali, a to přesto, že tím riskovali život svůj i život svých dětí.

Časem se Izrael ocitl v pokušení uvěřit, že obřizka stačí k zajištění práva na Boží zaslíbení, jež bylo součástí úmluvy s Hospodinem. Prorok Jeremiáš připomíná svému lidu, že pouze tělesná obřizka, která se praktikuje i jinde než v izraelském národě, nemá sama o sobě žádnou cenu (Jer 9,24). Rozhodující je obřezat předkožku svého srdce (Jer 4,4). Toto přirovnání se vyskytuje rovněž na mnoha jiných místech Starého Zákona. Obřezat své srdce znamená bezvýhradnou lásku k Bohu a k bližnímu. Tuto obřizku si ale Izrael sám nedokáže sjednat, bude totiž vykonána v den spásy samotným Bohem: „*Hospodin tvůj Bůh obřeže tvé srdce... a budeš milovat Hospodina, svého Boha... a budeš živ.*“ (Deteuronium 10,6)

Ježíš i jeho předchůdce Jan Křtitel byli obřezáni (Luk 1,59; 2,21) stejně jako první Ježíšovi učedníci. Obřizkou vyjádřil Ježíš poslušnost Zákonu, aby vykoupil ty, kteří jsou Zákonu podrobeni a aby byli přijati za Syny Boží (Gal 4,4).

Prvními adresáty evangelního poselství byli obřezaní Židé. Evangelium je však určeno také ostatním národům – všem lidem. To s sebou nese otázku, zda se také pohané musí nechat obřezávat, než přijmou víru v Krista. Obrá-

ceným pohanům byl ale obvykle udělován křest, aniž by podstoupili obřízku (Sk 10-11). Přes snahy některých židokřesťanů potvrdil už Jeruzalémský sněm apoštolů osvobození od obřízky, uplatňované již prvokřesťanskými misionáři (Sk 15) a povolené apoštolu Petrovi v jeho zjevení, než pokřtil dům setníka Kornélia (Sk 10, 45).

Obřad byl tedy opuštěn, ale slovo jako podobenství zůstalo. Předpovědi proroků byly splněny a naplněny: pravá obřízka je skrytá, duchovní, vnitřní a není dílem lidské ruky, ale má podobu křtu, kterým je křesťan spojen s „obřízkou Krista. Ta spočívá v úplném s vlečení hříšného těla.“ (Kol 2,11)

Obřízka, jak vidíme, skutečně předznamenává příchod nové smlouvy – svatou tajinu Křtu. Podle církevního Trebniku (kniha obsahující seznam a postup obřadů) se má svatý Křest konat rovněž osmý den po narození dítěte. Také při svatém křtu získává dítě jméno. Zajímavé je, že v pravoslavné tradici se zásadně při křtu používá pasivní formule: „Křtí se služebník Boží ...“, protože to není kněz, kdo křtí, ale sám Bůh, který novokřtěnci uděluje svou blahodat. Stejně jako obřízka ve Starém Zákoně, je i v čase novozákonním křest branou ke všem ostatním tajemstvím – především svaté tajině Eucharistie, již předznamenával starozákonní hod velikonočního beránka.

připravil Vladimír Štěpánek

**Na prestolu ohnivém na výsostech trůně s Otcem bezpočátečným
i božským svým Duchem, ráčil jsi se, Ježíši, na zemi naroditi
z Panny nepoznavši muže, svojí Matky; proto jsi byl osmého dne
i obřezán jako člověk. Sláva předobrému rozhodnutí tvému, sláva
prozřetelnosti tvé, sláva milostivosti tvé, jediný Lidumile.**

(tropar svátku Obřezání Páně, hlas 1.)

A tak, moji milí, nebudeme pozorovat cizí hříchy a odsuzovat druhé, abychom neuslyšeli: „Synové lidští, jejichž zuby jsou kopí a šípy, jejichž jazyk je ostrý meč.“ (Žalm 57,5) Neboť když Hospodin zanechá člověka jen jemu samotnému, tehdy je ďábel připraven jej rozdrtit jako mlýnský kámen pšeničné zrna...

(Sv. Serafím Sarovský)

Památka svatých vyznavačů umučených za tureckého jha

Když po pádu Konstantinopole v roce 1453 započala na území někdejší Byzantské říše turecká nadvláda (v roce 1456 vešla turecká vojska do Athén, roku 1458 kapitulovala Akropole, 1460 Morea, 1461 padl Trapezunt a 1571 byl dobyt Kypr), byla na křesťany žijící na tomto území uvalena nepřijemná omezení. Nemohli otevřeně vyznávat svoji víru, byly jim zakázány chrámové průvody, vyzvánění kostelních zvonů, společné setkávání a modlitby v soukromých domech, stavby kaplí a chrámů. Křesťané neměli povoleno nosit žádné zbraně a museli chodit ve stejném oděvu jako muslimové. Jezdit a cestovat jim bylo dovoleno pouze na oslech, přičemž když projížděli kolem muslima, museli sesednout. Byli násilím nuceni přijímat islám, muslimové jim odníмали děti a poté je násilně islamizovali. Za první dvě století bylo takto podle historických pramenů odebráno křesťanským rodičům od pěti set tisíc až do miliónu dětí. Z chlapců, kteří byli křesťanským rodičům odebráni, vychovávali muslimové fanatické gardy vojáků, tzv. janičáře, a učili je tureckému, perskému anebo arabskému jazyku. Původní kulturu na území někdejší Byzance muslimové striktně potlačovali, zavírali školy, a snažili se tak docílit co možná nejmenší gramotnosti původního obyvatelstva. Církev Boží na Balkáně přežila staletí turecké nadvlády především díky Boží milosti, mocné ochraně Bohorodice a krvi tisíců novomučedníků a vyznavačů pravoslavné víry. „Jak může neděkovat a nebýt vděčen Bohu ten, kdo vidí tolik mučedníků, kteří, aby zachránili svobodu a ušlechtilost naší křesťanské víry, opovrhli bohatstvím, slávou, všemi rozmary a příjemnostmi tohoto světa a s odhodláním odevzdali sami sebe smrti!“ (ctihodný Nikodém Svatohorec) Svatost a dobrota jsou všemocné. Nikdy nebudeme moci pochopit vznešenost a velkolepost Církve, jestliže se nezamyslíme nad tím, že ona vznešenost a velkolepost je budována na krvi a ostatcích tisíců mučedníků, vyznavačů, ctihodných a spravedlivých všech společenských postavení, národností a věku. Celá země je každodenně poskvrňována lidskými hříchy, avšak ve stejné době je též posvěcována krví svatých mučedníků a těly svatých. Svatí noví mučedníci, prostě Boha za nás!

SVATÝ NIKOLAOS Z METSOVA

„Jako vojáci přijímají bolesti, které jim působí jejich trýznitelé,“ říká sv. Jan Zlatoústý, „a vypovídají s odvahou před vladaři, stejně tak mučedníci, držící v rukou své hlavy, které jim mučitelé usekli, předstupují bez váhání před Boha, a mají moc jej žádat, oč chtějí...“

Svatý novomučedník Nikolaos, světským jménem Nikolaos Basdanis, který byl známý též jako Vlachonikolaos kvůli svému valašskému původu, se narodil v řeckém městě Metsovo chudým, avšak zbožným rodičům na konci 16. století. Sv. Nikolaos pocházel z malého, ale známého města, jež vynikalo nejen svou krásou, ale bylo též ro-

dištěm mnoha významných řeckých osobností: učitelů, vlastenců, národních buditelů a v neposlední řadě i věhlasných církevních představitelů.

Mladý Nikolaos musel kvůli obtížné sociální situaci své rodiny opustit rodné Metsovo a s ním i teplo rodinného krbu. Odjel do oblasti Thesálie, konkrétně do města Trikala, kde od té doby žil a pracoval v pekárně. Práce to byla náročná a jeho nadřazený byl přísný a nelibostný muž, jelikož to nebyl věřící Řek, ale Turek. I přesto vykonával sv. Nikolaos svou práci pilně, svědomitě a bez odmlouvání.

Tehdejší temná doba turecké nadvlády byla pro věřící řecký lid obtížná a vyžádala si mnohé oběti. Především po neúspěšném výsledku revolučního hnutí v roce 1611 byli křesťané krutě pronásledováni a nuceni konvertovat pod hrozbou mučení k mohamedánství. Z Božího dopuštění opustil svoji víru v Pána Ježíše Krista i sv. Nikolaos a stal se muslimem. Ďábel dokáže vždy nastražit své lstivé pasti, aby odvrátil člověka od spásy...

Nikolaos si však brzy uvědomil, jak velkého hříchu se dopustil, a činil pokání. Vrátil se do rodného Metsova a tam žil v blízkosti své rodiny, zachovávaje všechny ctnostné křesťanské zvyky. Jak se zdá, jeho víra v Krista však nebyla ještě tak pevná, aby odolala dalším svodům pokušitele. Snad to byl také Boží plán, že se Nikolaos opět zřekl své víry a nakonec byl hoden přijmout mučednickou smrt, kterou svůj pád odčinil. Chudé životní podmínky zavedly Nikolaa ještě jednou do Trikaly, kde se tentokrát živil prodejem smolných loučí. Jeden trikalský holič, souseď pekaře, u kterého dříve Nikolaos pracoval, se dozvěděl o jeho návratu ke křesťanství, obvinil jej ze zrady islámu a fyzicky jej napadl. Nikolaos, který opět podlehl strachu z mučení, předal holiči všechno své dříví a prosil ho, aby ho nedával k soudu. Holič nakonec souhlasil, ale určil si podmínky: Nikolaos mu musí každý rok až do své smrti odvádět část ze svého zboží. Aby Nikolaos nebyl prozrazen tureckými úřady, musel slib chtít nechtě dodržet, a proto každoročně odváděl část ze svého zboží tomuto nevěřícímu Turkovi.

Nikolaos znovu činil pokání, nabyl odvahy a pevně se rozhodl, že nebude dále odvádět desátek Turkovi, a bude-li to třeba, za svou víru položí i život. Odjel znovu prodávat dříví do Trikaly, ale Turkovi jeho podíl skutečně neodvedl. Ten, když to zjistil, nemohl tomu nejdříve uvěřit a nadále se pod výhrůzkami domáhal splnění Nikolaova slibu. Niko-

laos mu odhodlaně řekl, že mu nic nedluží. Tehdy začal Turek nahlas křičet a svým výstupem přivola i další muslimy, kteří jej surově zbili a uvrhli do vězení. Od této chvíle začíná velké Nikolaovo martyrium. Nikolaos byl odveden k soudu a obviněn ze zrady islámu. Jakmile dali Nikolaoovi možnost, aby se hájil, nebojácně prohlásil: „Jsem křesťan!“ Když viděli jeho neústupnost, snažili se jej zprvu zlákat různými sliby. Nic z toho Nikolaa nezlomilo a opět vyznal svou víru: „Jako křesťan jsem se narodil, jako křesťan také zemřu...!“ Vztekli muslimové odvedli Nikolaa zpět do vězení, kde jej mučili hladem a žízni a surově bili.

Když byl Nikolaos podruhé předveden k soudu, jeho mučitelé stále věřili, že svůj názor změní a zřekne se křesťanství, aby se vyhnul dalšímu mučení. Sv. Nikolaos však zůstal neoblomný a pevný ve své víře a vyznal, že Kristus je jediný pravý Bůh. Turecký soudce proto vyřkl svůj konečný verdikt: smrt upálením. Uprostřed trikalského trhu byl zapálen velký oheň, na nějž sv. Nikolaa vhodili a za živa jej upálili. Tak odevzdal sv. Nikolaos 17. května 1617 s radostí svou duši Pánu.

Jeden zbožný věřící, hrnčíř, se večer tajně vydal k místu umučení sv. Nikolaa, z jehož těla zbyl jen popel. Hrnčíř si chtěl odnést alespoň světcovu lebku a ukrýt ji u sebe doma, aby nebyla vystavena zneuctění. Muslimové, kteří čekali, až bude celé tělo zpopelněno, mu nejdříve odmítali část ostatků vydat. Když jim však nabídl dostatek peněz, lebku světce mu vydali a on ji odnesl k sobě domů. S bázní ji ukryl ve stěně svého příbytku a nikomu o tom nic neřekl. Zanedlouho hrnčíř zemřel a novým majitelem domu se stal člověk jménem Melandros. Ten, když jednou v noci (bylo právě výročí smrti sv. Nikolaa) vstal z postele, zjistil, že ze stěny vychází jakési světlo. Poté světlo pohaslo, ale Melandros se ve snu dozvěděl, že je zde ukryta hlava svatého mučedníka Nikolaa. Melandros tento vzácný poklad vykopal a předal jej igumenovi slavného meteorského monastýru Varlaam. Nepovažoval se za hodného uchovávat u sebe tuto vzácnou relikvii, a věnoval ji proto poutnímu místu, kde ji mohli uctít i další křesťané.

Všemi ctěným mučedníku Kristův Nikolae, jenž jsi přemohl nepřítele silou svého ducha, my věrní se k tobě nyní obracíme a prosíme: přimlouvej se za nás u všemilostivého Boha, aby se smiloval nad dušemi našimi...

Obět' Nikolaa z Metsova a přirozené i všech ostatních novomučedníků měla obrovský vliv na

další vývoj křesťanství a helénství. Mučednická smrt sv. Nikolaa v roce 1617 výrazně posílila náboženské citění Řeků podrobených tureckému jhu. Za strašné hrůzovlády Turků začala křesťanská víra nejednou upadat. Po mučednické smrti sv. Nikolaa však došlo k její obnově, křesťané přestali svou víru opouštět a zavládla zbožnost. Přijetí víry v Mohameda znamenalo v první řadě silné poturčení, tzn. ztrátu nejen křesťanské, ale též národní identity. Tak se zlo ještě násobilo. Právě z tohoto

důvodu jsou mučedníci za křesťanskou víru nejen hrdinové Kristovy Cirkve, ale též nebojácní hrdinové svého národa, národní mučedníci. Slova o jejich mučednickém skonu se velmi brzy po jejich smrti stávala poučením pro celý národ.

podle knihy Dimitria Kalusia Svatý novomučedník Nikolaos z Metsova (Meteory 2000)
připravila Stefania Fasouli-Dvořáčková
a úvodem doplnil o. Marek Malík

Když si dáme tu práci a přečteme knihu, ve které jsou popsány životy svatých a různá strádání mučedníků, ještě lépe poznáme, jak silná a mocná je naše víra! Zde, na jejich osobním příkladu, uvidíme, že ani zármutek, strádání a pronásledování, hlad nebo nahota, ani nebezpečí, meč a smrt nemohly odloučit Kristovy vojiny od lásky Boží v Kristu Ježíši, našem Pánu. Mučedníci byli vždy přirovnáváni k „ovcím vedeným na porážku“ (Řím 8,36). Pro Krista přijímali pouta namísto ozdob, vězení a urážky namísto královských komnat a pohanu namísto cti. Spěchali vstříc postupné smrti, byli trhání zvěřmi a spalováni ohněm... Co jiného je vedlo s takovou radostí přijímat různá strádání, ne-li víra a rodná sestra víry, láska ke Kristu Ježíši.

(světitel Tichon Zadonský)

O duševním pokoji

Duševní pokoj se získává skrze zármutek a soužení. Svaté Písmo říká: „...šli jsme ohněm, vodou, vyvedl jsi nás však a dal hojnost všeho...“ (Žalm 66,12) Cesta těch, kteří si přejí zalíbit se Bohu, vede skrze mnohá soužení. Jak budeme velebit svaté mučedníky pro jejich strádání a utrpení, které přetrpěli pro Boha, když nedokážeme vydržet ani horečku? Nic nenapomáhá získávání duševního pokoje tak jako mlčenlivost a krátký rozhovor s druhými lidmi, se sebou však rozhovor nepřetržitý.

Není nic lepšího než pokoj v Kristu, v něm se zhroutl všechny útoky vzdušných i pozemských duchů. „Neboť nevedeme svůj boj proti krvi a tělu, ale proti mocnostem, proti světu pánům temnoty věku tohoto, proti duchům zlosti podnebeským.“ (Ef 6,12)

(Sv. Serafím Sarovský)

Ve vzpomínce na mou Bukurešť...

V rozhovoru o charakteru Bukurešti, hlavního města Rumunska, by se všichni shodli, že je to živé město. Ulice jsou zaplněny lidmi, rozmanitými zvuky, ale i automobily... Architektonickou tvář Bukurešti ovšem poznáme také četné rány z doby komunistické nadvlády: těžkopádné stalinistické budovy nebo naopak novější kýče z období transformace. Vedle nich lze dnes spatřit i krásné elegantní budovy ve francouzském a německém stylu nebo zavítat do zelených a klidem dýchajících parků. Některé krásné budovy, jež přetvály až do dnešních dní, však pomalu ztrácejí svůj dřívější lesk a spolu s parky je ničí nedbalost a vandalství.

Stále se zde něco mění. Proto není vždy snadné určit zcela přesně, kde se nachází centrum města. Ve starší, historické části objevíme ty nejznámější pravoslavné chrámy, z nichž většina je otevřena po celý den. V nich se skrývají drahocenné poklady v podobě malířských děl známých rumunských umělců, zvláštní architektonické prvky, ale především starobylé a divotvorné ikony a ostatky svatých. Mnohé chrámy jsou dnes renovovány a stále se stavějí nové; některé z nich jen o vlas unikly zničení v době tuhého komunismu, jsou však obklopeny ošklivými a vysokými panelovými domy. Bukurešť je městem kontrastů: vedle komunistických paneláků se dnes objevují luxusní obchody, banky a nové moderní stavby. Styl budov pochází z minulosti a hledí k budoucnosti. A lidé, kteří krácejí městem? V Bukurešti se pouze v jejích chrámech zastavuje rychlý běh historie, urovnávají se zde lidské záležitosti a můžeme v nich nahlédnout do věčnosti, kterou zpřítomňují. Jak prohlásil rumunský filozof Petre Tutea: *„Bez víry zůstává člověk racionálním smrtelným zvířetem, které přichází odnikud a míří nikam.“*

Přitažlivá síla živého Ducha vás přivádí ke svatým chrámům, ve kterých zapomenete na dočasná rána na kamenném těle Církve: nepřízní počasí nahlodávané zdi, tu oprýskané malebné vitráže, zde levné reprodukce ikon, tam dosud neodstraněné skvrny od vosku... Zapomenete zde, stojíce v jejich středu, na těžký dech času během krátké chvíle modlitby.

Vyděme nyní od bodu, ze kterého jsou měřeny všechny další vzdálenosti v Rumunsku - jde o nultý bod hlavního města, zvaný „kilometr 0“. Je

to poněkud zvláštní památník: skelet metalické sféry znázorňující zeměkouli s větrnou růžicí uvnitř, ukazující na osm historických regionů Rumunska. Hned vedle se nachází veliký chrám sv. Jiří Nového, v němž jsou uloženy ostatky svatých mučedníků Brancoveanu. Rumunský vládce Brancoveanu je těsně spjatý s dějinami rumunské víry, rumunského národa, ale i rumunské architektury. Založil mnoho chrámů a v jeho době vznikl specifický rumunský styl: směr baroka a orientu, pojmenovaný podle jeho zakladatele – „brancoveanský“. Turecký sultán, nespokojený s politickými aliancemi Brancoveana s Ruskem a Rakouskem a s jeho podporou porodnosti a víry v rumunských rodinách, jej držel ve vězení v Istanbulu a mučil ho spolu s jeho syny a věrným poradcem lanachem. Za čtyři roky (1714) odmítl vše šest mužů přjmout muslimskou víru, a proto byli odsouzeni k mučednické smrti stětím. Dlouhou dobu (až do 20. stol.) nikdo nevěděl, že se jejich ostatky nacházejí právě v tomto chrámu, kam je tajně přenesla panovníkova žena Marie. Na místě uložení ostatků zanechala jen stříbrnou svíčku, která později zjevila pravdu... Ve stejném chrámu se nachází po pravé straně schrána s rukou svatého Mikuláše, arcibiskupa Myr Lykejských (6. 12.), jenž žehná každému, kdo přijde do tohoto symbolického středu města a celé země. Po levé straně chrámu se nacházejí mozaiky v živých barvách, na nichž je vyobrazen sv. Jiří Nový a sv. Mikuláš a nachází se zde rovněž starobylá zázračná ikona sv. Paraskev.

Chrám Stavropoleos patří mezi nejmenší v Bukurešti. Byl postaven v roce 1724 a výborně spojuje tradiční rumunskou, tureckou a západní architekturu ve specificky brancoveanském stylu.

Uvnitř chrámu je málo místa, řekli bychom, že jde o rodinný chrám. Ode dveří k oltáři je to jen několik malých kroků. Po pravé straně se nachází drobný kivot s drahokamy a uvnitř několik ostatků svatých: sv. apoštolů a jiných velkých světců a taktéž část svatého Kříže. Drobný vedlejší dvůr chrámu je skrytý před pohledem chodců a dýchá všudypřítomným ti-

chem. Na celé verandě, na náhrobních kamenech (malý soubor z 18. stol.), na sloupech, vnějších zdech a dřevěných dveřích chrámu se vyskytují bohaté dekorace s girlandami, které dokreslují celkovou harmonii této stavby.

Dalším známým brancoveanským chrámem je

velký chrám Cretulescu, který zase patří k nejstarším chrámům v Bukurešti. Vedle bývalého Královského paláce vyniká svými červenými cihlami; chrám, postavený v roce 1772, vypadal původně jinak, ale při příležitosti nedávných oprav město rozhodlo, že nebude dále omítán, aby byl zachován jeho zajímavý ráz. Freskové malby v jeho interiéru pocházejí z rukou slavného rumunského mistra, malíře Tattersca.

Nedaleko od chrámu Cretulescu, na stejné třídě, nazývané „Cesta vítězství“ (Calea Victoriei) může návštěvník spatřit další významný chrám, Zlatari, který kdysi patřil řeckým zlatníkům. Před mnoha lety byl součástí tohoto místa též dvůr s kamennou italskou kašnou, hostincem zlatníků, hřbitovem s hroby slavných vojevůdců a bojarské pokoje, v nichž byl mimo jiné kdysi přijat a přenocoval i alexandrijský patriarcha. Dnes z celého komplexu budov zůstal už jen chrám. V 80. letech byl chrám Cretulescu na seznamu bukureštských chrámů určených k demolicí. Okolo chrámu chodili denně architekti a aktivisté a jezdili k němu nákladní vozy a buldozery, až byly jednoho dne přípravy k demoličním pracím bez jakéhokoli vysvětlení odvolány. Věřící lidé v tom spatřovali tajný projev Božího řízení; horlivé modlitby věřících a všech svatých, především sv. Kypriána, nezůstaly bez odpovědi a chrám byl nakonec zkázy ušetřen. Ruka sv. Kypriána je zde uložena ve stříbrem vykládané schránce a umístěna ve skleněném kivotu. Svatý Kyprián žil na území Římské říše. Byl velkým čarodějem a věštcem a utvářel po-

hanské bohy Artemidu a Apollona. Když se pokoušel ovládnout svými kouzly jednu křesťanskou dívku, sv. Justinu, byl zahanben. Sám se později stal křesťanem a podstoupil nakonec i mučednickou smrt. Každý pátek je chrám zaplněn lidmi; někteří z nich na vlastní kůži poznali reálné a tak negativní účinky magie a teď hledají pomoc a sílu v mocných přímlovách bývalého mága sv. Kypriána, neboť v dnešní Bukurešti žijí mnohé kartačky a lidé praktikující čarodějnictví.

Nemůžeme se rozloučit s bukureštskými chrámy, aniž bychom vzpomněli na krásnou katedrálu rumunského patriarchy. V této svatyni Rumunské pravoslavné církve se nachází ve stříbřém kivotu tělo sv. Dimitria Basarabského, jemuž sem věřící přicházejí vzdát úctu jako hlavnímu patronovi a ochránci města Bukurešti. Svatý Dimitrius byl pokorným pastevcem krav v jedné malé bulharské vesnici, kde prožil svůj život v modlitbě, postu a bdění. Nad jeho tělesnými ostatky pak po jeho smrti zazářilo světlo. Jelikož byl jeho hrob zatopen vodou, zjevil se ve snu jedné dívce, které přislíbil uzdravení, když zařídí, aby jeho tělo bylo přeneseno na jiné místo.

Tělo svatého Dimitria bylo nakonec přispěním jednoho obyvatele Bukurešti, Hagi Dimitrie, přeneseno do hlavního města a od těch dob byl světec považován za mocnou záštitu hlavního rumunského města před válkami a morem.

V Bukurešti jsou přirozeně i další chrámy, jež přinášejí celému městu a rumunské zemi prostřednictvím mnoha zázračných ikon a ostatků svatých velké požehnání. Jmenujme alespoň některé relikvie, které jsou zde uchovávány: např. ostatky sv. Jana Zlatoustého, sv. Spiridona Trimifuntského, sv. Miny, sv. Paraskev, sv. Jiřího, sv. Charalampie, sv. Theodora Tirona, sv. Siluana Athoského, sv. Trifona, sv. apoštolů a mnoha dalších svatých mučedníků...

Ve městě, kde všichni někam pospíchají, nepřestává působit duchovní krása a pokoj Církve, jež zde pracují pro slávu Boží zvláštním, specifickým rumunským způsobem. Neboť jak říkal vyše citovaný filozof Tuttea: „*Být Rumunem je lingvistickým a spirituálním výrazem Boží chvály!*“

připravila Alina Buruiana

Starec Porfýrios Kavsokalyvita (4. část)

Z poučení starců

„Výchova dětí začíná již od početí“

Výchova dětí začíná již od samotného okamžiku jejich početí. Plod poslouchá a pociťuje vše v bříšku své maminky. Ano, skutečně, plod uvnitř těla matky poslouchá a vidí jejíma očima. Vnímá její pohyby a emoce, navzdory tomu, že jeho mysl ještě není zcela vyvinutá. Je-li obličej matky zarmoucen, smutek prožívá i její plod. Je-li maminka nervózní, znervózní i on. Cokoli cítí matka, ať smutek, bolest, strach nebo úzkost, prožívá stejně i malý plod. Jestliže jej matka nechce, jestliže jej nemiluje, plod to cítí, a v malé dětské dušičce tak vzniká trauma, jež potom dítě pronásleduje po celý další život. Pravý opak se děje tehdy, když matka zažívá posvátné city. Když cítí v duši radost, mír a lásku ke svému děťátku, pak mu dokáže tajemným způsobem toto všechno předat, podobně jako tomu bývá u dětí již narozených.

Právě proto se musí maminka v době těhotenství hodně modlit a milovat své dítě, měla by hladit své bříško, číst žalmy, recitovat tropary, musí zkrátka žít svatým životem. To, že se bude řídit těmito radami a bude žít svatě, přinese užitek nejen jí, ale její oběť přinese mnoho dobrého i jejímu děťátku, aby se ještě více posvětilo a aby již od počátku získalo svaté základy do dalšího života. Uvědomili jste si, jak křehká věc to je, když žena ve své útrobě nosí dítě? Kolik zodpovědnosti a kolik cti!

Řeknu vám nyní něco, co se mimo jiné váže k našemu tématu, něco zajímavého o živých, ale nerozumných tvorech, abyste mohli lépe pochopit mé dnešní poučení. V Americe provedli následující experiment: do dvou stejných místností se stejnou teplotou zasadili květiny do téže půdy a stejným způsobem je zalévali. Byl tu však přece jen jeden rozdíl – v jedné z místností pouštěli pomalou příjemnou hudbu. A jaký byl výsledek? Co vám k tomu můžu říci? Květiny vyrostlé v této místnosti byly značně rozdílné ve srovnání s těmi, které vyrostly v místnosti bez hudby. Měly zcela jinou životnost, jejich barvy byly krásnější a jejich vzrůst nesrovnatelně větší...

(pokračování příště)

*z řeckého originálu „Život a Slova“ (kap. O výchově dětí)
přeložila Stefania Fasouli-Dvořáčková*

O zachování čistoty srdce

Své srdce musíme neustále chránit od nepřistojných a neslušných skrytých myšlenek podle slov Přísloví: „Především stráž a chraň své srdce, neboť z něho vychází život.“ (Př. 4,23) Když své srdce každodenně takto strážíme, rodí se v něm čistota, skrze kterou zřímé Hospodina dle ujištění věčné Pravdy: „Blahoslaveni čistého srdce: neboť oni Boha viděti budou.“ (Mat. 5,8) *(Sv. Serafim Sarovský)*

O kanonické jurisdikci Pravoslavné církve v českých zemích (1923-1925)

V. V. Burega, kandidát teologie

Období první republiky zaujímá v historii pravoslavné v českých zemích specifické místo. Bez přehánění se dá říci, že právě tehdy byly položeny základy současného církevního života pravoslavných Čechů a Moravanů. V meziválečném dvacetiletí byla pravoslavná církev v Československu jedním z nejrychleji se rozvíjejících vyznání. Zatímco v r. 1910 žilo na území Čech, Moravy a Slezska pouze 1063 pravoslavných, v r. 1921 jich bylo už 9221 a v r. 1930 již 24 523. Počet pravoslavných křesťanů v českých zemích tak za devět let (1921-1930) vzrostl o 165 %. Byla to však nejen doba prudkého početního vzrůstu, ale také doba ostrých sporů a těžkých vnitřních konfliktů, které bohužel pravoslavné církvi zabránily v dosažení ještě znatelnějších úspěchů.

Nejsložitější stránku československé církevní historie představuje spor o kanonickou jurisdikci, který se rozvinul v r. 1923 a uvrhl československé pravoslavné na pokraj velice těžké krize, jež byla překonána až koncem r. 1925.

Prameny jurisdikčního konfliktu je třeba hledat v událostech, ke kterým došlo už v letech 1919-1922. 29. října 1919 byla zemskou politickou správou v Praze zaregistrována Československá pravoslavná obec. Počínaje 30. srpna 1922 pak byla tato obec fakticky přetvořena v Českou náboženskou obec pravoslavnou v Praze, jež představovala státem uznanou náboženskou organizaci. Předsedou obce byl doktor práv Miloš Červinka a jejím představeným archimandrita Savvatij (Vrabec).

Už v r. 1921 přijali členové pražské obce jurisdikci Srbské pravoslavné církve a uznali nad sebou pravomoc biskupa nišského Dositeje, který byl v té době delegátem Srbské pravoslavné církve v Československu. To, že se obec obrátila na Bělehradský patriarchát, nebyla náhoda. Stalo se tak proto, že na území rakouské části habsburské říše byla jedinou oficiálně uznávanou pravoslavnou církevní strukturou Bukovinsko-dalmatská autokefální metropolie, pod jejíž kanonickou pravomoc tehdy spadaly i české země. Po vzniku Království

Historie a fakta

Srbů, Chorvatů a Slovinců se všechny struktury na jeho území spojily v jedinou místní církev, jež r. 1920 přijala status patriarchátu. Srbská církev se tak stala pokračovatelkou Bukovinsko-dalmatské metropolie a uplatnění její kanonické jurisdikce na území Československa bylo odůvodněné.

Rovněž v r. 1921 začala Církev československá, jejíž členové, bývalí klerikové a laici katolické církve, se odtrhli od Říma, vést jednání se Srbským patriarchátem ohledně svého sjednocení s pravoslavnou církví. Výsledkem těchto jednání bylo přijetí pravoslavné věrouky Církvi československou (29. srpna 1921 na sněmu v Praze). 25. srpna 1921 pak první biskup Československé církve Gorazd (Pavlík) přijímá v Bělehradě biskupské svěcení.

Máme-li na paměti, že ve stejnou dobu probíhal za podpory biskupa Dositeje dosti aktivně proces utváření administrativních struktur pravoslavné církve na Zakarpatí (na Podkarpatské Rusi), vidíme jasně, jak příznivé podmínky panovaly pro vytvoření ne-li autokefální, tedy každopádně autonomní církve v Československu. Od r. 1921 do první poloviny r. 1922 uznávalo veškeré pravoslavné obyvatelstvo republiky svou kanonickou podřízenost Srbské církvi a bylo jednotné ve své snaze vytvořit za její pomoci nezávislou Československou pravoslavnou církev.

Avšak na podzim r. 1922 se situace změnila. Pražská obec v zastoupení svých představených archimandrity Savvatije a doktora Červinky svévolně odmítla podřízenost Srbské církvi a zahájila korespondenci s konstantinopolským patriarchou Meletiem (Metaxakisem). Obec se vyjádřila, že je připravena přejít pod jurisdikci Konstantinopole, pokud patriarcha Meletios ihned vysvěti otce Savvatije na pražského biskupa. Konstantinopol vyšla

obci vstříc. 4. března 1923 byl archimandrita Savvatij v Konstantinopoli vysvěcen na arcibiskupa pražského a celého Československa a doktor Červinka se téhož dne stal protopresbyterem a kancléřem nově vzniklého pražského arcibiskupství.

Do dnešního dne se nikomu z historiků nepodařilo jednoznačně odpovědět na otázku, proč se archimandrita Savvatij rozhodl k tak radikálnímu kroku. Vždyť bylo naprosto jasné, že výsledkem jeho přechodu pod jinou jurisdikci bude vážný konflikt mezi církvemi. Dokumenty, jež jsou nám dnes dostupné, ukazují na to, že autorem plánu cesty do Konstantinopole byl nejspíš doktor Červinka, který toužil stát se knězem od první chvíle vytvoření Československé pravoslavné obce v Praze. S prosbou o vysvěcení se obrátil nejprve na biskupa Dositeje, vladyka se však dozvěděl o jeho temné minulosti. Už v r. 1904 byl Miloš Červinka vyloučen ze seznamu advokátů za padělání smének a jiné finanční zločiny a v r. 1907 byl za podvod odsouzen do vězení. Když se to biskup Dositej dozvěděl, odmítl jej vysvětit. Doktor Červinka poté začal hledat možnost, jak získat kněžskou hodnost od jiné místní církve. Archimandrita Savvatij se nacházel pod silným vlivem doktora Červinky. Není pochyb o tom, že drtivá většina dokumentů podepsaných Savvatijem byla vytvořena právě Červinkou.

Výsledkem „konstantinopolského dobrodružství“ byl faktický rozkol v československé pravoslavné církvi. Část věřících v čele s biskupem Gorazdem zůstala věrná Srbské církvi, další část následovala arcibiskupa Savvatije a protopresbytera M. Červinku. V letech 1923-25 se tak československá pravoslavná církev dostala do tíživého konfliktu. Je zbytečné hovořit o tom, že spor o jurisdikci ve své době bránil aktivní misijní činnosti a rozvoji církevního stavitelství. Později biskup Gorazd vzpomínal, že boj uvnitř církve pohltil většinu sil a energie prvních pěti let jeho biskupské služby a přivedl celou církev „k všeobecné únavě a vyčerpání“.

Pozornosti si zaslouží i přístup československých státních úřadů k jurisdikčnímu konfliktu. Cesta archimandřity Savvatije do Konstantinopole, kde byl vysvěcen, byla sice státem považována za interní církevní záležitost, ale přesto se jí dostalo tiché podpory ze strany Ministerstva školstva a Ministerstva zahraničních věcí ČSR. Dá se říci, že v r. 1923 byl státní úřad spravující záležitosti církvi

zcela na straně arcibiskupa Savvatije, i když fakt vytvoření Pražského arcibiskupství oficiálně neuznával.

Situace se změnila počátkem r. 1924. V době jednání Ministerstva zahraničních věcí Československa, Rumunska a Království Srbů, Chorvatů a Slovinců v Bělehradě byla uzavřena dohoda, že československá vláda nebude nadále bránit Srbské církvi v její činnosti na území ČSR. V červenci r. 1924 potom z iniciativy státních úřadů zasedli k jednacímu stolu biskupové Dositej, Gorazd a Savvatij. Byla uzavřena vratká dohoda o sjednocení všech pravoslavných křesťanů v Československu v rámci jediné církevní struktury. Přitom se považovalo za samozřejmé, že do získání autocefality bude tato struktura podřízena Srbské církvi. Představený státního úřadu pro správu církví doktor Václav Müller řekl arcibiskupu Savvatijovi přímo, že si bude moci zachovat čelní postavení v československé pravoslavné církvi a podporu státních úřadů pouze v tom případě, že přejde zpod konstantinopolské jurisdikce pod srbskou. Vadyka Savvatij to však odmítl. Později vykládal návrh doktora Müllera jako politický nátlak a hledal záštitu v Konstantinopoli.

Nicméně biskup Gorazd a jemu podřízení pravoslavní Moravané počátkem července 1924 oficiálně vystoupili z Československé církve a vstoupili do České náboženské obce pravoslavné v Praze. Ale ukázalo se, že dosažená jednota nebyla pevná. Již počátkem r. 1925 začali Moravané vyjadřovat nespokojenost s vedením obce. Šlo o to, že v r. 1925 uplynuly tři roky od konání prvního velkého shromáždění obce a podle jejich stanov mělo být svoláno další. Nutnost uspořádat je co nejrychleji byla očividná. V důsledku připojení pravoslavných Moravanů se obec několikanásobně rozrostla, což vyžadovalo, aby byla urychleně učiněna opatření ohledně koordinace administrativní činnosti v nových podmínkách. Moravané se dvakrát obrátili na Červinku s prosbou, aby se začalo s prací na přípravě všeobecného shromáždění, ale nedostalo se jim odpovědi. Na Moravě poté vznikla iniciativní skupina, která se začala zabývat pečlivým zkoumáním stanov obce. Po jejich důkladném prozkoumání došli představení moravských expozitur k závěru, že shromáždění uspořádané doktorem Červinkou 15. července 1922 nemůže být uznáno za všeobecné shromáždění České náboženské obce pravoslavné, a arcibiskup Savvatij proto není jejím zákonně zvoleným

duchovním představeným. Kromě toho byly zjištěny podrobné informace o minulosti protopresbytera Miloše Červinky.

6. května 1925 poslalo duchovenstvo českých a moravských expozitur předsednictvu Rady ministrů a Ministerstvu školství dopis s požadavkem, aby arcibiskup Savvatij a protopresbyter Miloš Červinka nebyli nadále považováni za oficiální představitele české pravoslavné církve. Požadavek byl vznesen na základě celé řady faktů, jež byly uvedeny a potvrzeny příslušnými dokumenty ve třech speciálních přílohách.

K vyřešení této záležitosti jmenovalo Ministerstvo školství vládního komisaře obce Karla Eichlera, který po přezkoumání příslušných dokumentů dospěl k závěru, že požadavky autorů dopisu jsou oprávněné. Díky tomu bylo 22. listopadu 1925 svoláno do České Třebové shromáždění obce, na němž proběhly nové volby do jejich vedoucích úřadů. Novým duchovním představeným obce se stal biskup Gorazd. Účastníci shromáždění se rovněž usnesli na rozhodnutí, že za právoplatnou uznávají na území Československa pouze srbskou církevní jurisdikci. Arcibiskup Savvatij, protopresbyter Miloš Červinka a někteří jim věrní duchovní se na shromáždění nedostavili.

22. prosince 1925 potvrdilo Ministerstvo školství výsledky shromáždění v České Třebové a v souladu s nimi uznalo biskupa Gorazda za právoplatného duchovního představeného obce. V únoru r. 1926 byly všechny úřední listiny a archiv obce odňaty arcibiskupovi Savvatijovi a předány bis-

kupu Gorazdovi. Vliv vладыky Savvatije na církevní život v českých zemích byl od té doby minimální.

Vítězství srbské jurisdikce mělo pro české pravoslavy opravdu velký význam. Přináležitost k Srbské pravoslavné církvi dovolila biskupu Gorazdovi dokázat poslušnost pravoslavné církevní organizace na území Československa vzhledem k církevním strukturám existujícím v Rakousko-Uhersku. Díky tomu získali pravoslavní duchovní v Československu právo na základní příjem zajištěný zákonem, penzijní pojištění a různé sociální výhody. Vznikla také možnost vyučovat ve státních školách základy pravoslavné víry pro děti z pravoslavných rodin. Byla otevřena možnost plodné spolupráce církve a státu při stavbě pravoslavných chrámů.

Avšak Konstantinopolský patriarchát nikdy oficiálně neuznal právoplatnost srbské jurisdikce v Československu a i nadále považoval České země a Slovensko za své kanonické území. Arcibiskup Savvatij se rovněž považoval za klerika Konstantinopolské církve až do své smrti (1959).

Dnes je zcela evidentní, že spor o jurisdikci pravoslavné církvi v Československu velmi uškodil. Konflikt církev vnitřně oslabil právě v období, kdy se teprve stavěla na nohy. Překonání „všeobecné únavy a vyčerpání“, o nichž psal vладыka Gorazd, trvalo několik let. Prakticky až v r. 1929, kdy vzniká Česká pravoslavná eparchie, se pravoslavy v Čechách a na Moravě znovu vrací na cestu postupného tvůrčího rozvoje.

z ruštiny přeložila Marie Zavřelová

O Bohu

Bůh je oheň, ohřívající a rozpalující srdce a útrobu. A tak, když pocítujeme ve svých srdcích chlad, který je od ďábla, neboť ďábel je chladný, přizvěme Hospodina, a on přijde a zahřeje naše srdce dokonalou láskou. Nejen k němu, ale i k bližnímu. Kde je Bůh, tam není zla. Vše pocházející od Boha je pokojné a prospěšné a přivádí člověka k pokoře a k sebeodsuzování. Bůh nám zjevuje svoji lidumilnost nejenom tehdy, když konáme dobré věci, ale i tehdy, když jej urážíme a vyzýváme jeho hněv. Jak dlouho a s jakou shovívavostí snáší Hospodin naše skutky proti jeho zákonu! A když nás kárá, tedy jen milosrdně a milostivě.

(Sv. Serafim Sarovský)

Pouť do monastýru sv. Gorazda v Hrubé Vrbce

Ze života naší farnosti

Ve dnech 2. - 3. 9. 2005 proběhla v Hrubé Vrbce pouť u příležitosti památky mučednické smrti sv. Gorazda II. Místem konání bylo světcovo rodiště, kde se dnes

nachází mužský pravoslavný monastýr. Slavnostní bohoslužby započaly již v pátek 2. 9., a to večerní bohoslužbou a všenočním bděním, které probíhalo až do pozdních nočních hodin. Sobotní svatou liturgií pak provázel zpěv chrámového sboru brněnské církevní obce. Poutníci, kteří se sem sjeli ze všech koutů naší vlasti, aby uctili památku tohoto velikého světce a obnovitele Pravoslavné církve u nás, mi jistě dají za pravdu, že veškeré dění v monastýru bylo provázáno velmi příjemnou duchovní a pokojnou atmosférou. Bylo tomu v první řadě díky bratrstvu monastýru v čele s igumenem o. Joakimem, ale také díky četným pomocníkům, kteří se podíleli na přípravě oslav. Monastýr sv. Gorazda v Hrubé Vrbce zaujímá již tradičně přední místo mezi duchovními centry naší místní církve.

Aktualitu připravil Jan Zbyněk Zavřel

Panychida za zesnulé při hladomoru

Na žádost vedoucího konzulárního jednatelství Ukrajinské republiky v Brně, pana Volodymyra Burkala, byla 27. 11. 2005 v den svátku sv. apoštola Filipa odsloužena v brněnském pravoslavném chrámu sv. Václava panychida za zesnulé pravoslavné křesťany, kteří podlehlí hladomoru ve 30. letech na Ukrajině. Panychidu vykonal o. Jozef s věřícími.

Blahopřání k 18. narozeninám

Dne 4. 12. 2005, v den svátku Uvedení Přesvaté Bohorodice do chrámu, oslavil své 18. narozeniny náš milý bratr v Kristu Pavel Nikolajev, kterému k jeho vstupu do dospělosti popřál za celou farnost o. Jozef mnoho Boží pomoci v jeho osobním i studijním životě. Pavel Nikolajev obdržel jako dar krásnou ikonu Přesv. Bohorodice Počajevské a celý chrám potě oslavenci zapěl „Mnohá léta!“

Aktuality z českého a slovenského pravoslaví

15. výročí pravoslavného bohosloveckého učiliště

V říjnu tohoto roku jsme si připomněli 15. výročí od založení olomouckého Deťašovaného pracoviště PBF PU v Prešově. Nejednalo se sice o výročí „kulaté“, jak sám uvádí i jeden ze spoluzakladatelů, o. prot. Pavel Aleš, ale spíše o výročí v našich podmínkách milé a závazné, které si zaslouží být připomenuto a oslaveno, aby se pro nás stalo povzbuzením do další výchovné teologické práce, která není a dlouho asi ani nebude v našich podmínkách samozřejmostí. Někteří učitelé a studenti prešovské Alma Mater zorganizovali k 15. výročí tohoto zatím jediného výrazně pravoslavného bohosloveckého učiliště v českých zemích zájezd do Olo-

mouce a vřbec po Moravě, zejména tē historickē – cyrilometodějskē a pravoslavnē. Űčastníci zajezdu po pŕijezdu do Olomouce (14. 10.) navřtřvili na druhý den chrām sv. Vāclava v Brnē, kde se pozdravili se svřm krajanem, o. prot. Jozefem Fejsakem, pŕedstavenřm chrāmu, dāle si prohlēdli mikulčickř pamātnik, monastřr sv. mučednřka Gorazda v Hrubē Vrbcē a dalři mřsta na jřzni Moravē (Pŕerov aj.). V nedēli 16. 10. 2005 se vřichni zřučastnřli sv. liturgie v katedrālrim chrāmu sv. Gorazda I. v Olomouci, kde si v modlitbāch pŕipomnēli svē 15. vřroči. Brnēnskou farnost reprezentoval o. diākon Marek Malik.

Vřstava fotografiř ze Sv. Hory Athos

V Űterř 8. 11. 2005 probēhla v prostorāch foyer Dietrichsteinskēho palāce Moravskēho zemskēho muzea v Brnē vřstava fotografiř s nāzvem „SVATĀ HORA ATHOS“. Űvodnř slovo pronesl sām autor řady barevnřch fotografiř, pan Ivan Jānořik. Vedle autora fotografiř na vřstavē promluvil tēž o. Jozef Fejsak a zazpřval muřzkř svatovāclavskř pēveckř sbor.

Vznik novē cirkvevnř obce v Hodoninē

V mēsřci listopadu byla Boři milostř zřřzena novā Pravoslavnā cirkvevnř obec v Hodoninē. Pravidelnē bohosluřby se zde konajř v kapli na mēstskēm hřbitovē (kaple bude zasvēcena sv. Metodēji, jenř v tēchto mřstech přsobil). Duchovnř sprāvou byl s pozhēnānřm vladky Simeona povēřen diākon Serafim Tomeček, kterř ař do tēto doby přsobil jako pomocnř duchovnř v Monastřru svatēho novomučednřka biskupa Gorazda v Hrubē Vrbcē. Velkř dřk za podporu a pomoc patřr prāvē bratrstvu Monastřru a takē otci Nikolaji Rusičovi z nedalēkē farnosti Holři, kterř stāl u zrodu myřlenky k vytvořeni hodoninskē farnosti. Vřsem, kdo pŕispēli ke vzniku zdejři farnosti, ať dā Hospodin Břh hojnost svē blahodati na mnohā a blahā lēta.

Aktualitř pŕipravil Michal Dvořāček

Putovānř po Svatē Zemi

Na pŕelomu zārř a řřjna tohoto roku uskutečnil otec J. Fejsak s vēřřicmi jř devātou cestu do Svatē zemē a umožnil tak dalřim pravoslavnřm křřřanřm z Českē i Slovenskē republiky poklonit se nejsvētējřim mřstřm svēta, pŕinēst pokānř za svřj hřřšnř řivot a obdrřzet očiřtēnř a novou nadēji na spāsru.

Naše putovānř po Svatē Zemi začalo nāvřstvou lydskēho chrāmu sv. Jiři Vřtēznēho. Mēsto Lydda se nachāzř blřzko Tel Avivu. Chrām nās upoutal svou starobylou krásou a nādhemou vřnř, kterā ostatnē poutnřka pŕivřtā i na mnohā dalřich svatřch mřstech zemē, po nřiž krāčel Spasitel. Svatř Jiři Vřtēznř je velmi ctēn Araby, a to jak křřřřany, tak muslimy. Tato zbořnost vychāzř z tradice, kterā po vēky pŕedāvā svēdectvř o jeho nadpŕirozenē moci, kterou dostal od Boha k potŕenř zla, a o jeho statečnēm mučednictvř. Potē jsme se vydali smērem k Jeruzalēmu a navřtřvili ruskř monastřr Gorņaja, arabsky Ein Karem, s krāsnm chrāmem ze 17. stoletř, jehoř zlatē kupole jsou vidēt Ű zdale-

ka. Je to mřsto, kde řili Zachariās a Alřbēta a kde se takē narodil Jan Křtitel. Zhlēdli jsme a uctili kāmēn na mřstē jeho narozenř. Jde zārveň i o mřsto setkānř Matky Boři se svatou Alřbētou. K večeřu jsme dorazili do samotnēho Jeruzalēma a nāše pŕvnř kroky vedly do majestātnřho chrāmu Bořiho hrobu. S dojetřm jsme uctili Krista na mřstē jeho pomazānř, poklonili jsme se mu na Golgotē, zhlēdli mřsto, kde stāla Boři Matka pŕi jeho ukŕiřovānř a pŕetŕpēla nevřslovnř řal, a uctili jsme ho i na jeho hrobē, a mřstē jeho vzkŕiřenř. Naše vlastnř hřřchy a bolesti, kterē jsme zde oplakāvāli, byly pokryty nevřslovnou hloubkou Bořiho slitovānř, jeř dāvā kařždēmu bez rozdřlu jako dřtēti hloubkou Űtē-

chu a upokojení.

Druhý den jsme mezi sebou uvítali mátušku Marinu z ruského ženského monastýru Nanebevstoupení na Olivové hoře. Stala se nám po celou další dobu našeho putování zasvěcenou průvodkyní, díky níž jsme se dozvěděli mnohé z historie města Jeruzaléma i celé Svaté Země. Naším cílem bylo toho dne Jericho, k němuž jsme se vydali přes poušť. Pán Ježíš Kristus po této cestě ne jednou chodíval a později jej následovalo i mnoho poutníků. Bývala to velmi nebezpečná a vyčerpávající cesta nejen kvůli pouštnímu žáru, ale také kvůli častým zločineckým přepadením. Naší první zastávkou toho dne se stal monastýr svatého Jiřího Chozevity, zvaný Chozevitský, jehož součástí je i jeskyně, kde přebýval prorok Eliáš, když se skrýval před bezbožnými králi, a po tři a půl roku mu sem z Boží vůle nosili potravu krkavci. Podle svaté tradice v téže jeskyni svatý Jáchym, otec Přesvaté Bohorodice, po čtyřicet dnů za tvrdého postu prosil Boha o potomka. Také jeho manželka, svatá Anna, se o samotě neustále modlila, až Bůh Jáchymovi prostřednictvím anděla zjevil, že se jim z milosti Boží narodí dítě. Tak se jim narodila Přesvatá Bohorodice. Monastýr stojí na úbočí strmé skály uprostřed pouště a pod ním se nachází malá oáza. Pohled z úbočí protilehlé hory na toto místo je neobyčejným zážitkem. Jde o jeden z nejstarších monastýrů ve Svaté Zemi. Po uctění svatých monastýru jsme se vydali na další cestu. Minuli jsme kótu označující úroveň mořské hladiny, překonali poušť a klesali dále do krásného údolí. Z dálky jsme viděli Mrtvé moře a zamířili k nejstaršímu městu světa, Jerichu. Je obklopeno překvapivě zelenou a úrodnou nížinou, kde se pěstují subtropické plodiny. Vedle fíkovníků, datlovníků, citrusových stromů a olivovníků také například i banánovníky a další plodiny s chutným ovocem. Vystoupali jsme až nad toto město k hoře Pokušení, která se tyčí nad městem. Na ní se Ježíš čtyřicet dní postil a přemohl ďáblova osidla. Na jejím úbočí je pravoslavný monastýr Pokušení se stejnojmennou kaplí, kde lze spatřit a uctít kámen, na kterém Pán Ježíš Kristus seděl, když překonával ďáblovy úklady. Když jsme sešli poněkud níže směrem k Jerichu, zastavili jsme se u potoka zastíněného starými stromy, kde Eliáš proměnil

slanou vodu ve sladkou. Ta napájí obyvatele Jericha dodnes. V Jerichu jsme se pomodlili v monastýru svatého proroka Eliáše, kde stojí pařez olivovníku, na nějž vylezl celník Zacheus, aby spatřil Krista. Zde také Ježíš uzdravil dva slepce. Cestou jsme ještě ve městě spatřili rozsáhlou rozestavěnou budovu rumunské misie. Na zpáteční cestě jsme se zastavili v oáze, kde se Pán Ježíš Kristus občerstvoval při svých cestách pouští a kde se též usadil první mnich judské pouště, svatý Chariton. Dodnes zde stojí malý pravoslavný monastýr s jeskynní kaplí. Tato oáza je vyhlášena za přírodní rezervaci. Na sklonku dne jsme ještě měli možnost navštívit monastýr svatého Gerasima. Je to velmi starobylý monastýr, který nás přivítal krásnou vůní. Zde je možno uctít jeskyni, kde se skrýla Svatá rodina při útěku před Herodem do Egypta. Nad touto jeskyní se nachází svatý chrám Svaté Trojice, který před nedávnem celý myrotočil. Bylo to krátce předtím, než byl monastýr postižen zemětřesením, které zanechalo praskliny ve zdech. Nedaleko odtud žila svatá Marie Egyptská, která krajní asketice získala spásu po předchozím hříšném životě. V noci jsme se zúčastnili jitřní bohoslužby a svaté liturgie u Božího Hrobu, kde jsme pocítili nevýslovnou útěchu a radost ze vzkříšení našeho Pána Ježíše Krista, jenž je naší jedinou nadějí na tomto světě, a kde mnozí přijali sva-tou tajinu Eucharistie.

Dalšího dne nás čekalo zajímavé pěší putování po svatém městě Jeruzalémě. Začalo na Olivové hoře, v „Malé Galilei“, u bývalé rezidence jeruzalémského patriarchy. Uprostřed olivové zahrady stojí ohrádka s ikonou Zjevení Pána Ježíše Krista apoštolům po jeho vzkříšení a za ní dva sloupky, které původně vyznačovaly pravé místo této události. Byly sem přeneseny proto, že na autentické místo nanebevstoupení muslimští nepřátelé zakázali křesťanům vstup. Proto se právě v Malé Galilei, na místě, kde Pán s učedníky často přebýval, koná ve svátek Nanebevstoupení pravoslavná liturgická oslava tohoto svátku. Skutečné místo Kristova nanebevstoupení jsme navštívili později. Stojí tam rotunda, postavená na místě původní stavby zbudované císařovnou Helenou. Je v ní možno uctít poslední otisk Kristova chodidla na této zemi. Rotunda dnes není v držení křesťanů.

Nedaleko patriarchátu se na Olivové hoře nachází ruský monastýr Nanebevstoupení, který leží na prastarém místě mnišského života, jenž zde byl v 19. století po období zrušení muslimy obnoven otcem archimandritou Antonijem Kapustinem, který proslul především svou archeologickou činností ve svatém městě. Díky němu byla v Jeruzalémě odkryta mnohá místa, kde se odehrávaly události dějin spásy lidského rodu. Byl zde postaven chrám Nanebevstoupení a další monastýrské budovy. I v tomto chrámu se nachází památný kámen s otiskem Kristova chodidla. V areálu monastýru byly učiněny archeologické objevy, mezi nimiž vynikají především starobylé byzantské mozaiky na podlaze kaple svatého Jana Křtitele. Na tomto místě ukryla Jana Myronosice hlavu Jana Křtitele, kterou našla v Herodově paláci. Po několika staletích ji znovu našel při budování základů své kelie první poustevník tohoto místa, svatý Innokentij, který ji kvůli nepřítelům později opět skryl. Po dalších staletích zjevil Jan Křtitel místo jejího ukrytí dvěma mnichům, poutníkům do Svaté Země, kteří ji opět vyzdvihli ze země.

Po uctění svatyně jsme vyšli směrem k monastýru Nanebevstoupení, kde se setkala Přesvatá Bohorodice s apoštolou před nanebevstoupením Krista. Cestou jsme spatřili uličku, kterou každý

den putovala Matka Boží k místu nanebevstoupení svého Syna. Jediný mnich tohoto monastýru, z Řecka pocházející otec Joakim, prožívá mučednický život, neboť jsou na něj podnikány útoky. Monastýr sousedí s nově stavěným židovským hřbitovem a je trnem v oku jeho budovatelům. Ti již srovnali se zemí tamní starobylý chrám svatě Marie Magdaleny, vybudovaný již císařovnou Helenou, a ponechali jen podzemní kapličku, ve které na jaře z důvodu nepřátelského útoku hořelo. V kapli je mezi jinými vystavena i ikona zobrazující umučení matky otce Joakima, igumenie Anastasie, zavražděné roku 1995. Poklonili jsme se tomuto svatému místu a vyjádřili otci Joakimovi svou účast a vydali jsme se do ruského monastýru svatě Marie Magdaleny, který byl založen babičkou cara Nikolaje II., Marií Nikolajevnou. Je to pečlivě udržovaný monastýr s krásným chrámem, kde je uchovávána zázračná ikona Matky Boží „Rychlá Pomocnice“, nazývaná též „Uzdravující“ a „Nespalitelný keř“, neboť působí mnohé zázraky

a uzdravení. Tomuto monastýru přivezl otec Jozef vzácný dar – ostatky svatě kněžny Ludmily. Po uctění svatyně a osvěžujícím pohoštění jsme sestoupili do Starého města. Zde jsme se nejprve postavili v domě svatých spravedlivých Jáchyma a Anny, kde se narodila Přesvatá Bohorodice. Místo je v držení pravoslavných Arabů. Sestupuje se zde do malé místnůstky vyhloubené ve skále pod úrovní terénu, kde lze místo této svatě události uctít. Dále jsme doputovali na místo, kde Pilát soudil Pána Ježíše Krista a také tam, kde byl Pán Ježíš vězněn. Zde je možno nejlépe si uvědomit hrůzu a pomýlenost soudu nad Božím Synem a jeho nemilosrdným ukřižováním. Putování po Jeruzalémě jsme toho dne zakončili návštěvou mnicha Euthymia, sloužícího u Božího hrobu, který nás mile pohostil.

V pátek jsme se časně z rána vydali na liturgii do chrámu Zesnutí Přesvatě Bohorodice, kde mnozí z nás přijali svatou tajinu Eucharistie. Je zde překrásná ikona Matky Boží, již jsme s vroucností uctili. Poté jsme měli možnost navštívit Jeho svatost patriarchu jeruzalémského Theofila III., který s námi velice pěkně a otevřeně pobesedoval a ujistil nás o tom, že pravoslavní poutníci jsou pro jeruzalémskou patriarchii velice významní jako svědectví živé pravoslavné víry ve světě a posilují její

pozici ve složité místní náboženské a politické situaci. Odtud vedla naše cesta na horu Sión, k místu Davida hrobu a současně místu poslední večeře Páně. Poté jsme se odebrali do monastýru svatého Kříže, postaveného na místě, odkud pochází dřevo Kristova Kříže. Lot po svém hřichu dostal jako pokání zalévat berly tři andělů, kteří navštívili Abraháma. S velkými těžkostmi dopravoval vodu z dalekého Jordánu

a často se mu ji ani nepodařilo donést. Přesto dřevo vyrašilo a stromy vyrostly. Toto dřevo pak mělo být použito při stavbě jeruzalémského chrámu, ale ukázalo se, že je zcela nevhodné, protože měnilo délku. Později z něj byl zhotoven Kristův Kříž s úmyslem využít této jeho vlastnosti, a umocnit tak Kristovo utrpení. Celý chrám je krásně vyzdoben středověkými freskami. I tento monastýr zažil pronásledování: v samotné chrámové lodi bylo roku 1550 zmasakrováno množství mnichů a chrám byl na čas přeměněn na mešitu. Nedaleko od monastýru sv. Kříže se nachází

místo, kde byly pochovány ostatky spravedlivého Simeona a nad jeho hrobem později vznikl stejnojmenný monastýr, kam jsme na naší pouti též zavítali. Putovali jsme pak ještě na místo, kde Ježíš při svém vjezdu do Jeruzaléma vsedl na oslika. Zhlédli jsme i místo, kde byl tento oslík uvázan. Putování tohoto dne jsme zakončili v monastýru svatého Onufrie, kde se nalézá hrobka tohoto světce. Monastýr je vystavěn na Poli krve, jež bylo farizeji zakoupeno z Jidášovy odměny za zradu Krista. Na sklonku dne jsme poseděli na ochozu tohoto monastýru, kde nás pohostili chladivým nápojem.

V sobotu nás čekala cesta do úrodné a svěží zeleni zářící Galileje. Byla poněkud delší a vedla opět kolem Mrtvého moře, Jericha a dále podél jordánských hranic údolím řeky Jordánu. Galilea je země Ježíšova dětství a mládí. Nachází se zde město Nazaret, ale také hora Tábor, místo Kristova Proměnění. Je zde i Genezaretské jezero, na jehož břehu žila rybářským životem většina apoštolů před tím, než je Pán Ježíš povolal. Nejprve jsme navštívili horu Tábor, kde stojí překrásný, velice působivě vyzdobený řecký pravoslavný chrám. Uctili jsme zde kámen, na němž stál Ježíš při svém Proměnění a cítili jsme ve svých srdcích spolu s apoštoly, že „dobré je zde být“. Na úbočí hory Tábor se také dle tradice nachází jeskyně, v níž přebýval tajemný starozákonní král Melchisedech, který sloužil pravému Bohu a je považován za předobraz Krista. Poté jsme zamířili do Nazareta, do chrámu Zvěstování, kde se nachází studánka, z níž čerpala vodu Přesvatá Panna, když se jí zjevil archanděl Gabriel a pravil jí: „Raduj se!“ Když přišla domů, zvěstoval jí její vyvolení, že se stane Matkou Božího Syna. Chrám Zvěstování mají v držení pravoslavní Arabové a lze zde načerpat svatou vodu. V Nazaretu jsme ještě navštívili pravoslavný chrám sv. Jiří a katakombní prvokřesťanskou kapli a viděli i horu, s níž chtěli Krista Jeho spoluobčané shodit za jeho řeč v synagoze. Pán pak se svojí Matkou z Nazareta odešel se slovy: „Není prorok beze cti, leč ve své vlasti.“ Pak jsme zamířili do Kány Galilejské, kde Ježíš učinil svůj první zázrak, když na svatbě proměnil vodu ve víno. V místním pravoslavném monastýru se nyní opravuje chrám, přesto jsme i zde zazpívali tropar a měli možnost koupit si místní vynikající víno, pojmenované podle zázraku, který zde Kristus učinil. Dále jsme se vydali ke Genezaretskému jezeru, do Kafarnaum, kde je dnes monastýr Dvanácti apoštolů. Zde učinil Ježíš mnoho zázraků. Na dohled je

i místo, kde stával dům svatého apoštola Petra. Odtud jsme putovali do nedalekého ruského monastýru svatě Marie Magdaleny, kde jsme měli možnost se ve skrytu osvěžit ve vodách Genezaretského jezera, u ústí pramene svatě Marie Magdaleny. Další naší zastávkou se stal, již v pozdním odpolední, monastýr Dvanácti apoštolů. Jeho dominantou je trojrodní chrám, jehož jednotlivé lodi jsou zasvěcené Marii Magdaleně, dvanácti apoštolům a apoštolům Petru a Pavlovi. Poté jsme se již vydali k řece Jordán, která vytéká z Genezaretského jezera a ústí do Mrtvého moře. Skutečné místo Kristova křtu je dnes nepřístupné, ale o něco dále je vybudován přístup k řece a je zde možnost úplného ponoření v jejích svatých vodách, což jsme také za zpěvu troparu ke Křtu Páně v Jordánu všichni učinili. V noci se pak většina z nás opět zúčastnila liturgie na Božím Hrobě.

V neděli nás čekala pouť do Betánie, bydliště Lazara a jeho sester Marie a Marty. Pán Ježíš Kristus se u nich vždy, když se ubíral z Jeruzaléma do Jericha nebo zpět, zastavil jako u svých nejlepších přátel. Lze zde sestoupit do Lazarova hrobu. Místo mají v držení muslimští Arabové. Navštívili jsme i monastýr Lazarova vzkříšení s krásným chrámem, který byl postaven na místě, kde se Kristus přicházející vzkřísit Lazara setkal s Marií a Martou. Dále jsme zhlédli Ruskou školu s internátem pro chudé pravoslavné arabské děti, která zde působí mezi pravoslavnými i muslimskými Araby jako velmi důležitá vzdělávací instituce. Spadá pod ruský monastýr svatě Marie Magdaleny v Jeruzalémě. Setkali jsme se zde se svědectvím o mimořádně vroucím a láskyplném vztahu mnišek-učitelek ke svěřeným dětem a mohli jsme také nahlédnout do alb, svědčících o radostném rozkvětu školy v minulých letech. Odpoledne patřilo koupání v Mrtvém moři. Obdivovali jsme krásnou přírodní scénérii a zvláštnost tohoto místa. Osvěžení jsme se pak večer vraceli do Jeruzaléma.

V pondělí, předposlední den našeho pobytu ve Svaté Zemi, jsme se ráno zúčastnili svatě liturgie v chrámu Narození Krista v Betlémě. Toto místo na nás velice silně zapůsobilo, poklonili jsme se svatému Kristovu narození na skutečném místě této události a zhlédli místo, kde stály jesle. Chrám působí velice impozantně a byl vybudován již císařovnou Helenou. Autentické místo Kristova příchodu na svět je v jeskyni pod oltářní částí tohoto chrámu a střídají se zde pravoslavné liturgie s římskokatolickými. Místo je z tohoto důvodu velice ex-

ponované a je zde cítit jisté napětí. Stejně jako u Božího hrobu cítí návštěvník i zde dech tisíciletých věků. Jsou to jedinečná místa, kde se řeší osud člověka. V areálu baziliky je také kostnice s ostatky Mláďátek betlémských, maličkých dětí, které byly vyraženy na Herodův příkaz po Kristově narození. Betlém je arabské město a byl dříve celý křesťanský. Ještě dnes zde prý žije velké množství pravoslavných Arabů. Ostatně i v jeskyni Narození slouží pravoslavní. Navštívili jsme i monastýr svatého Sávy Osvíceného, jenž leží poblíž Betléma. Je to duchovně neobyčejně silné místo, specifické tím, že za jeho brány nevstupují ženy. Svatý Sáva byl duchovně mimořádně silný člověk, který se stal učitelem mnoha anachoretů (těch, kteří odešli ze světa do pouště). Monastýr je známý tím, že na přímluvy jeho zakladatele svatého Sávy a Matky Boží, jejíž zázračná ikona je uchovávána ve zdech monastýru, získávají bezdětní manželé novou naději na narození dítěte. Jsou známy mnohé případy vyplnění těchto proseb. Jako ženy jsme zůstaly před monastýrskou branou, ale svaté ostatky byly vyneseny ven, aby-

chom je mohly uctít, a byly jsme i vlídně pohoštěny. I v tomto monastýru, jako ostatně i na mnoha místech posvátných dějin spásy lidského rodu a dalších svatých místech Palestiny, jsme mohli zanechat prosby o modlitby za naše drahé, a to jak za živé, tak i za zesnulé. V nočních hodinách se ti, kdo mohli, opět zúčastnili svaté liturgie na Božím Hrobě.

V poslední den našeho pobytu ve Svaté Zemi, v úterý, jsme cestou na letiště ještě naposledy uctili místa Kristova ukřižování a vzkříšení a zastavili jsme se také v ruském chrámu Svaté Trojice, jenž je hlavním chrámem ruské duchovní misie ve Svaté Zemi. Na letišti jsme pak prošli přísnou kontrolou a poté nás za téměř bezmračného počasí letadlo doneslo až do našich krajů. Znovu jsme si mohli uvědomit všeobjímající Boží přítomnost a pocítit sjednocení se svým Stvořitelem skrze Božího Syna, Pána Ježíše Krista. Doufáme, že návštěva míst, kde se rozhoduje osud člověka, nám pomůže čestně překonat nástrahy života a v čase nám připraveném vejít ve věčný život našeho Pána.

připravila mátuška Jana Baudišová

Ukrajina: Ostatky ctihodného Serafima Sarovského připutovaly na Ukrajinu

Ostatky ctihodného Serafima Sarovského byly převezeny na Ukrajinu ze Serafimovsko-divejevského monastýru a postupně navštívily Kyjevsko-pečerskou lávru a chrámy v Simferopoli, Oděse, Doněcku, Dněpropetrovsku a Charkově. Serafim Sarovský (vlastním jménem Prochor Mošnin), jeden z nejuctívanějších svatých na Rusi, se narodil v roce 1754 v Kursku. V roce 1778 se stal poslůšником v sarovském monastýru. Po osmi letech přípravy byl postřižen na mnicha a v roce 1793 byl rukupoložen na jeromonacha. Později odchází do hlubokých lesů, které obklopovaly monastýr. Zde prožívá v osamění několik let, které jsou bezvýtku vyplněny prací a modlitbou, konanou v přísném postu a mlčení. Po návratu zpět do monastýru k němu denně přicházelo velké množství lidí, kteří od něho přijímali radu, útěchu a často i uzdravení. Ctihodný Serafim zesnul 2. ledna 1833 v 73 letech. 19. července 1903 proběhlo vyzdvižení jeho ostatků. Sedmdesát let po svém zesnutí byl prohlášen za svatého. Kanonizace se zúčastnilo velké množství lidí, mezi nimi i car Nikolaj II. Jeho ostatky jsou uloženy v sarovském monastýru.

Aktuality z pravoslavného světa

(Kyjev 26. srpna 2005, Pravoslavie.ru)

Peking, Čína: Otevření pravoslavného chrámu. V Pekingu bude otevřen pravoslavný chrám zasvěcený svátku Zesnutí Přesvaté Bohorodice. Pravoslavná obec v Pekingu oslavila svátek Zesnutí Přesvaté Bohorodice bohoslužbou konanou na půdě ruského velvyslanectví. Po skončení svaté liturgie následovalo procesí ke stěnám chrámu Zesnutí Přesvaté Bohorodice, s jehož obnovou se má začít v nejbližších měsících.
(*Peking 29. srpen 2005, Patriarchia.ru*)

Blahopřání patriarchy Alexije II. metropolitovi Lavrovi

u příležitosti 75. výročí monastýru Svaté Trojice v Jordanvillu. Citujeme z dopisu Jeho Svatosti patriarchy Alexije II: „... již mnoho let je toto svaté místo, nacházející se za hranicemi Ruska, jedním z důležitých center pravoslavného mnišství, střediskem duchovního života a místem, odkud je hlášána evangelní zvěst. Bratři monastýru i přes mnohé obtíže dokázali vykonávat zvláštní službu, kterou jim uložila Boží Prozřetelnost – udržovali ve vyhnanství poklad svatého Pravoslaví, zachovali dědictví ruské duchovní tradice a předávali dál zkušenost mnišského způsobu života. V průběhu desetiletí zde vznášeli vroucí modlitby za záchranu Ruska. Nelze též opominout vydavatelskou činnost monastýru. Když bylo vydávání duchovní literatury ve vlastní prakticky nemožné, z klášterní tiskárny vycházely knihy, jež přinášely lidem světlo víry. Je třeba se zmínit i o zásleších seminářích při monastýru Svaté Trojice, který vychoval mnohé důstojné pastýře Ruské zahraniční církve. S radostí také můžeme sledovat, jak se dnes rozvíjejí její kontakty s duchovními školami v Trojicko-sergievské lávře. Výročí kláštera předchází den Vašeho osobního svátku. Po mnoho let je Vaše práce a celý Váš život spojen se Svato-trojickým monastýrem. Ve dnech tak významného svátku Vám s modlitbou přeji hojnost Boží blahodati, pevné zdraví a dlouhá léta, a svatému monastýru, který tak moudře spravujete, pokoj a další růst.

S láskou v Bohu Alexij, patriarcha moskevský a celého Ruska“
(*31. 8. 2005, Sedmitza.ru*)

Beslan, Severní Osetije: Počet křtů se zvýšil o třetinu... Rok po teroristickém útoku na školu v Beslanu se v této oblasti o třetinu zvýšil počet křtů. Otec Vladimír, představený pravoslavné církve v republice Severní Osetie, říká: „V chrámech Vladikavkazska a v dalších oblastech se počet lidí, kteří přijali křest, za poslední rok zvýšil. Tam, kde se dříve nechalo pokřtít sedm nebo osm lidí, je to nyní čtyřicet. Po útoku se nejvíce křtů uskutečnilo v mužském monastýru v Beslanu, kam přicházely celé rodiny, jejichž členem byl některý z rukojmích. Pro čtyřicet žen z Beslanu byla zorganizována pouť do Svaté Země. Zde se sedm z nich nechalo pokřtít v řece Jordánu. Také byla zhotovena ikona připomínající tragédii, s níž jsou pořádána procesí.“ Otec Vladimír také dodává, že se často i místní muslimové rozhodnou přijmout křesťanství. Příkladem toho může být rodina jednoho z nejmladších rukojmích Azamata Mukagova, který útok zázrakem přežil a podstoupil složitě léčení až v Moskvě. Podle názoru otce Vladimíra má pro lidi při rozhodnutí stát se pravoslavnými velký význam osobní kontakt s biskupem stavropolským a vladikavkazským Theofanem. Otec Theofan všechny tři hrozné záříjové dny strávil spolu se zoufalými příbuznými na náměstí před školní budovou, kde je duchovně posiloval a utěšoval. Když jsme potom 3. září navštěvovali nemocnice, mnozí zranění projevovali touhu nechat se pokřtít. Otec Theofan v televizním pořadu vysílaném v předvečer výročí teroristického útoku vyzval všechny obyvatele města, aby se nenechali vyprovokovat k násilnostem. „Ať se nevinně prolitá krev zde na Kavkaze nestane příčinou dalšího násilí a rozdělení. Prožijme tyto dny statečně a pokojně, tak jako jsme prožili celý uplynulý rok. Zachovejme mír v Rusku, v republice Severní Osetii i v našich rodinách.“

(*Iterfax/Pravoslavie.ru*)

Západní Ukrajina: V monastýru svatého Pantelejmona na Zakarpatské Ukrajině byl zbudován podzemní chrám. Bratři z monastýru sv. Pantelejmona zbudovali podzemní chrám ve hloubce čtrnácti metrů. Tento malý chrám, nacházející se v hlubině skalního podloží, vykopalo vlastnoručně několik mnichů za dva měsíce. Věří, že se tak stalo s Boží pomocí. V kamenité půdě totiž narazili na měkkou a plastickou vrstvu zeminy, která se dala těžit velmi snadno. Tento chrám slouží mnichům jako zimní, neboť v takové hloubce se uchovává stálá teplota nad bodem mrazu. V létě pak probíhají bohoslužby v horním chrámu.

Monastýr Svatého Pantelejmona je jedním z pilířů pravoslavného mnišství na Zakarpatské Ukrajině. Monastýr ve 30. letech 20. století zbudoval otec Meletij, který předtím několikrát pobýval na Athosu. Podle athonských pravidel funguje monastýr až do dnešních dnů. Bohoslužby zde probíhají i v noci.

(Kyjev 14. 11. 2005, Iterfax / Pravoslavie.ru)

Ukrajina, Kyjev: Zázračné uzdravení před ikonou sv. Nektaria Eginského. V Kyjevě byl zaznamenáno zázračné uzdravení před ikonou světitele Nektarije Eginského. O tomto zázraku informoval Oleg Melnyčuk, představený chrámu zasvěceného ikoně Přesvaté Bohorodice „Pomocnice při porodu“: „Náš chrám je na Ukrajině jedinečný. Přicházejí sem zejména těhotné ženy a ženy po porodu. Před třemi lety jsme navštívili Recko, kde jsme dostali ostatky ctihodného Nektaria Eginského. Poklonili jsme se jim, koupili jeho ikonu a ostatky vložili do ní. Světitel byl za svého života znám jako pomocník při onkologických onemocněních. Nyní se jeho ikona nachází také u nás v chrámu. Jednou mě představený chrámu sv. archanděla Michaela poprosil, abych mu ikonu na nějakou dobu zapůjčil do chrámu, aby i tamní věřící měli možnost uctít památku světitele Nektaria. A tam došlo k oné události. Jedna věřící se během bohoslužby modlila a prosila světitele o pomoc. Měla rakovinu, nemoc zasáhla i její zrak, takže oslepla. 12. října tohoto roku po modlitbě políbila ikonu a náhle pocítila silnější bolest. Podívala se na zem a spatřila krev. Pochopila, že opět vidí. Lékaři, kteří jí poté vyšetřili zrak, prohlásili, že po nádoru není ani stopy. Dnes je tato žena pravidelnou návštěvnicí chrámu a děkuje Bohu za uzdravení. A zázračná ikona i nadále přináší věřícím naději, lásku a duchovní útěchu.“

(Kyjev, 19.11.2005, Tiskové centrum UPC MP / Sedmitza.ru)

Aktuality ze zahraničí připravil Jan Z. Zavřel

Jeruzalém, Izrael: Intronizace nového jeruzalémského patriarchy Theofila III. V úterý 22. 11. 2005 proběhla v Jeruzalémě intronizace pravoslavného patriarchy jeruzalémského Theofila III. Na ceremonii byli přizváni nejvyšší představitelé Palestinské autonomie Mahmud Abbas, dále představitelé Jordánského království a zástupci všech pravoslavných církví. Řecko vyslalo na intronizaci jeruzalémského hierarchie delegaci v čele s prezidentem země Karolosem Papuliasem. Nový patriarcha obdržel souhlas se svým zvolením od zemí tradičně zachovávajících „status quo“: Řecka, Palestinské autonomie a Jordánska, na vyjádření Izraele se dosud čeká.

Aktualitu připravil Michal Dvořáček

„Když myrotočí pravoslavné ikony...“

Minsk, Bělorusko - Po pohřbu čtyřicetileté obyvatelky města Vitebska Xenie myrotočilo v jejím domě po deset dnů více než sto ikon. „Poté, co se to přihodilo, někteří lidé okamžitě začali mluvit o tom, že Xenie je svatá. Ale ne, ona nebyla svatá. Já jsem také jenom hříšný člověk. Zázrak jsem nepůsobil ani já, ani ona,“ říká pan Vladimír, muž zesnulé, jehož slova otiskly běloruské noviny. Xenie zemřela na následky plicní choroby. Když u ní lékaři nemoc poprvé zjistili, začala s mužem jezdit na poutě po svatých místech. Tam si kupovali ikony nebo je často dostávali darem. Poté, co ikony začaly zázračně myrotočit, pozval Vladimír domů kněze, který mu vysvětlil, jak správně myro sbírat. „Pravoslavná církev nikdy nečí-

nila rozruch kolem zázraků. K jejich zhodnocení je třeba přistupovat opatrně a s rozmyslem. Vždy to může být projev Boží milosti, varování, nebo třeba i pokušení," tvrdí místní kněz Andrej Smolskij. V současné době již myrotočení téměř ustalo, dodává běloruský deník.

Syktyvkar, Rusko - V ženském monastýru sv. Serafima v Syktyvkarském okrese Komi začaly myrotočit ikony Žirovické Boží Matky a ctihodného Serafima Sarovského. Jak sdělil představitel Syktyvkarské a Vorkutinské eparchie igumen Filip, obě patřily první igumenii tohoto monastýru mátušce Serafimě (Voločkovové), matce vладыky Pitirima, která zemřela v květnu tohoto roku. "Plačící" ikony se nyní nacházejí v muzeu, které bylo otevřeno 17. listopadu, kdy uplynulo přesně půl roku ode dne zesnutí mátušky. Výstava vypráví o historii monastýru, založeného v roce 1996 na místě duchovního zápasu Štěpána Permského ve vesnici Ib v syktyvkarské správní oblasti. Součástí expozice jsou mimo jiné i osobní věci igumenie a její dopisy sestřám i prostým věřícím. O měsíc dříve se stali svědky zázraku také věřící chrámu Nanebevstoupení v městečku Kirul pod Syktyvkarem, kde se kapky svatého myra objevily na ikoně Kristova Zmrtvýchvstání. Podle slov igumena „plačící“ ikona činí zázraky, neboť je již zaznamenáno několik případů uzdravení nemocných.

podle zpráv z www.sedmitza.ru připravil Pavel Nikolajev

Basil z Caesareje: Devět kázání o stvoření světa

Literární ozvěny

Oku (nejen) pravoslavného teologa a zvidavého českého čtenáře jistě neunikla před rokem vydaná kniha s názvem Basil z Caesareje: „Devět kázání o stvoření světa“ v překladu Karly Korteové a s úvodním slovem Růženy Dostálové. Řecko-české vydání této knihy vzešlo z Knihovny raně křesťanské tradice (IV.) a vydalo je nakladatelství OIKOYMENH v Praze.

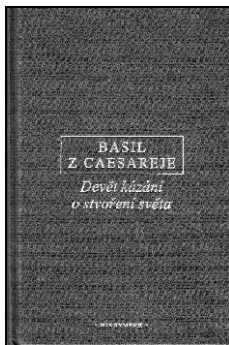
Svatý Basil (330 - 379), jehož nazval jeho přítel sv. Řehoř Teolog a později celá Církev přídomek „Veliký“, je považován za největšího z křesťanských teologů. Pravoslavná církev jej cti jako svätce (jeho svátek slavíme 1./14. ledna). Svůj Hexaemeron (Šestidněv), jenž obsahuje devět kázání, pronesl během pěti dnů předvelikonočního postu (první a poslední čtyři kázání vždy ráno a večer téhož dne, páté kázání ráno třetího dne) ve dnech mezi 12. a 15. únorem roku 378, tedy na sklonku svého pastýřského života.

Jak z jeho díla o stvoření světa vyplývá, sv. Basil nezavrhoval zcela řeckou (světskou) literaturu, naopak doporučoval ke čtení díla, jejichž morální poučení bylo ve shodě s křesťanskou etikou. V He-

xaemeronu se tento názor objevuje v podobnosti o ušlechtilém a planém říkovníku: křesťan může čerpat poznání i od lidí cizích jeho víře, ale vedoucích mravný život. Svatý Basil se ve svém díle drží litery Sv. Písma a odmítá alegorickou exegezi, jak ji praktikoval např. Origenés a alexandrijská exegetická škola vůbec. Tento kapadocký otec a velký křesťanský učitel v době heretických sporů alegorický výklad odmítl, protože byl přesvědčen, že omyly heretiků vycházejí z lidských filozofických spekulací a z nejistých závěrů jednotlivých filozofických škol: „Ať je... upřímnost naší víry silnější

než rozumové úvahy,“ říká sv. Basil, „vždyť autorem díla (Genese) je Mojžíš, s nímž Bůh mluvil tváří v tvář, nikoli v náznamech, nýbrž ve své pravé podobě.“ Za hlavní cíl svých kázání prohlašuje sv. Basil „budování Církve“, a tedy upevnování jednoty věřících ve složité historické době. Proto nachází argumenty pro trojiční dogma v první kapitole Genese, když verš „nad vodami se vznášel duch Boží“ vysvětluje slovy: „Duchem Božím nenazývá

(Mojžíš) nic jiného než právě Ducha Svatého, který je součástí blahoslavené Svaté Trojice...“ Sv. Basil

ve svém učení (nejen) o stvoření světa vybízí věřícího a rozumně myslícího člověka, aby „z krásy věcí viditelných čerpal představu o tom, jenž je nade všechno krásnější (o Bohu).“ Právě Boha chápe jako umělce chválicího své výtvy...

Basilovo dílo se brzy začalo těšit velkému zájmu a oblíbě. Již sv. Řehoř Nysský, jeho bratr, ve svém díle shodně nazvaném Hexaemeron, Basilovo dílo obhajuje, ač se sám pouští do hlubších alegorických poloh. Už přibližně dvacet let po Basilově smrti, někdy kolem roku 400, přeložil Eusthathios Hexaemeron do latiny, což umožnilo brzké přijetí tohoto díla i na západě (bl. Jeroným, bl. Augustin). Až koncem 14. století byly biblické dějiny o stvoření světa z pera sv. Basila přeloženy do církevní slovanštiny Janem Exarchou pod názvem Šestidněv. Oblibu Basilových kázání o stvoření světa dosvědčuje i rukopisná tradice z období 9. až 15. stol (více než 120 dochovaných rukopisů).

Basilův soubor devíti kázání na téma stvoření světa je nepochybně významným dokladem vrcholného období řecké teologie, za něž lze 4. století právem považovat. Významné je z dnešního pohledu taktéž proto, že může díky své myšlenkové i jazykové vybroušenosti a autorově osvícení promlouvat i k člověku 21. stol., věřícímu ve vsudypřítomnou Boží péči o tento svět. Sv. Basil nám prostředky skvostné řecké rétoriky podává obraz tehdejší společnosti a jejího myšlení. Autor díla chválí všechny krásy tohoto smysly vnímatelného světa, ale neváhá připomínat, že „svět nebyl vymyšlen bezdůvodně a nadarmo, nýbrž k užitečnému a všemu tvorstvu prospěšnému cíli, pakliže je skutečně místem, kde se duše nadané rozumem vzdělávají a kde se učí poznávat Boha,“ a že život na něm má být jen přípravou pro návrat do „staré vlasti“, do nebeského Jeruzaléma.

připravil m. d.

O Církvi a o svatém chrámu

„Nechte dítek přijít ke mně“

Každý z nás má nějakou rodinu a domov, ve kterém žije. V rodině s námi žijí naši sourozenci, bratr nebo sestra a naši rodiče: maminka a tatínek. Součástí rodiny jsou také babička a dědeček. Některé děti pocházejí z velké rodiny, jiné z malé, na světě jsou však také děti, které rodinu nemají anebo ji ztratili. My však máme ještě jinou rodinu, je to velmi velká rodina, do které patříme my všichni. *Jde o Boží rodinu – Církev. Bůh je v ní Otcem všech lidí, Matka Boží je nám všem maminkou a všichni svatí jsou našimi příbuznými. A my všichni jsme navzájem bratři a sestry.*

Tak jako každá rodina má svůj domov, kde spolu její členové svorně žijí a do kterého se rádi vracejí, aby byla rodina pohromadě, tak i Církev má takový svůj společný domov. Je jím chrám Boží. V něm se spolu setkává Boží rodina. Chrám se od obyčejného domu odlišuje většinou tím, že na jeho střeše je kupole, která zobrazuje nebeskou klenbu, a na ní je upevněn kříž. Křížem jsme byli spaseni díky Božímu Synu, Ježíši Kristu, který na něm za nás položil svůj život.

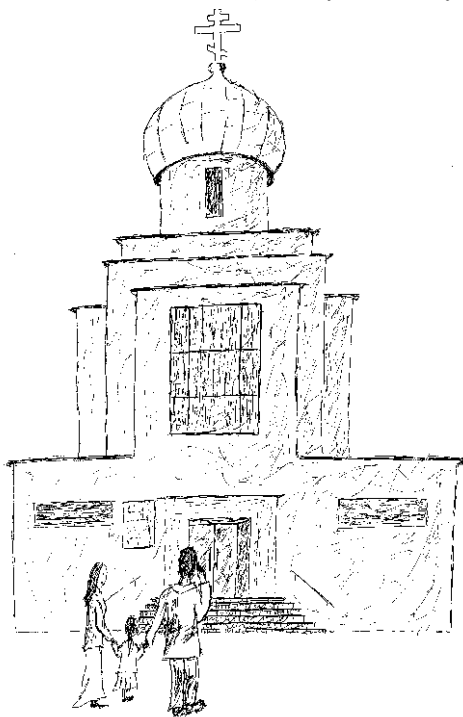
Proč je na chrámu svatý kříž? Každý z nás máme nějaké své oblíbené věci. Mohou to být třeba hračky, knížky nebo i oblečení. Velmi často si chceme takovou věc, která je našemu srdci milá, označit značkou nebo písmenkem. I v naší Boží rodině, v Církvi, máme takový znak, který ukazuje, že nějaká věc, předmět nebo člověk patří Bohu. Tímto znakem je *kříž*.

Svatým křížem věřící vyjadřují svoji víru v Boha a dávají pomocí něho najevo, že patří Bohu. Kříž na knize nám o ní prozrazuje, že je napsána o Bohu. Lidé, kteří jsou členy Boží rodiny, Církve, chtějí ukázat, že patří Pánu Bohu, a proto nosí křížek. Křížek bychom měli nosit na krku vždy, protože kříž nás ochraňuje od všeho zlého. Když chceme ukázat svoji víru v Boha, činíme na svém těle pravou rukou znamení kříže, neboli se křížujeme. Znamení kříže nám dává velkou sílu, a tím nám pomáhá odhánět od sebe zlo, vítězit nad ním a konat dobro.

Chrám Boží, který poznáme, jak jsme si už řekli, podle symbolu kříže, je rozdělený na tři části. Jsou to: 1) *předsíň chrámu, kudy se do chrámu vchází*, 2) *chrám (nebo též chrámová loď)*, ve kterém stojí věřící a 3) *oltář*, kde slouží duchovenstvo. Oltář je od chrámové lodi oddělený ikonostasem. Ikonostas je stěna s řadou ikon, ve které se nacházejí troje dveře. Ty prostřední se nazývají svaté nebo též královské, neboť jimi prochází *samotný Pán Ježíš Kristus, Král slávy, přítomný ve svatých darech při každé svaté liturgii*.

Co můžeme spatřit ve společném domě Boží rodiny, tj. chrámu, když do něj vejdem?

Ikony: V chrámu je vždy velké množství ikon. Tak se říká obrazům, na kterých jsou zobrazeni Pán Ježíš Kristus, Matka Boží, andělé a svatí. Samotný náš Spasitel, Ježíš Kristus, nám zachoval na památku svou věrnou podobu. Stalo se to tak, že si jednou omyl tvář a utřel si ji do ručníku z jemného bílého plátna, na kterém se poté jeho věrná podoba zázračně zobrazila. Ručník byl určen nemocnému králi Abgarovi. Ten se před tímto zázračným (lidskou rukou nestvořeným) obrazem pomodlil a rázem se ze své nemoci uzdravil.

Kdo jsou to **světci**? Světci jsou lidé, kteří velmi milovali Boha a sloužili mu celým svým spravedlivým životem. Můžeme říci, že svatí jsou vlastně přátelé Pána Boha. Nyní přebývají v nebi a modlí se za nás a svými prosbami k Bohu pomáhají nám všem, kteří žijeme zde na zemi. A kdo je největší světec? No přece ten, kdo je Bohu nejbliže. Touto osobou není nikdo jiný než Matka Pána Ježíše Krista – Přesvatá Bohorodice. V našich chrámech proto najdeme nejvíce ikon zasvěcených právě Boží Matce. Pro její mateř-

skou lásku a její modlitby a prosby nám Bůh mnohé odpouští a pomáhá nám v našich nesnázích.

Na ikonách jsou také zobrazovány nejrůznější události ze života svatých, nejvíce však ze života Pána Ježíše Krista: jak se narodil, jak lidem pomáhal a jak jim vyprávěl o nebeském Království.

Svíčky: V chrámu vždy zahlédneme mnoho hořících svíček. Zapálené svíčky stojí na svícnech před ikonami. Lidé si svíčky kupují, když přijdou do chrámu, a potom je zapalují a staví před ikonami. Proč to dělají? Plamínek svíčky směřuje vždy vzhůru, k nebi, proto můžeme svíčku, kterou jsme zažehli před ikonou, přirovnat k modlitbě, která se vznáší k Bohu. Každá zapálená svíčka je vlastně modlitbou člověka, který ji zapaluje za sebe nebo své blízké a prosí Pána Boha o pomoc.

Když se královské dveře otevřou (mnohokrát během bohoslužby), spatříme oltář. **Oltář** je nejposvátnější místo v chrámu; zde se mohou při bohoslužbě nacházet jen duchovní a jejich pomocníci. V oltáři se nachází **prestol**. To je stůl, na kterém leží velká, krásně ozdobená kniha – **Evangelium, kříž** a dále na první pohled zvláštní skříňka, většinou v podobě malého chrámu, která se říká **darochranitelnice**. V ní je uchováváno svaté přijímání pro nemocné, kteří nemohou přijít do chrámu. Na prestolu se nachází též **antimins**, což je plátno, na kterém je zobrazen Ježíš Kristus při ukládání do hrobu. V antiminsu jsou vždy na jeho spodní straně zašity částičky ostatků některého světce. Bez přítomnosti antiminsu se Boží liturgie konat nemůže.

Když přijdete, milé děti, do vašeho chrámu spolu s rodiči nebo příbuznými, dobře si všechny tyto věci, o kterých jsme si povídali, prohlédněte. Protože čím více budete vědět a znát o Božím chrámu a jeho svaté Církvi, tím lépe si uvědomíte velké tajemství Církve, velké rodiny Kristovy, jejíž jste součástí a ona zase vaší oporou.

zamyšlení pro rodiče s dětmi připravil o. diákon Marek Malík

O víře

Je zapotřebí především věřit v Boha, že jest a že se odměňuje těm, kdo ho hledají... (Žid. 11,6) Víra dle učení ctihodného Antiocha je počátkem našeho sjednocení s Bohem.

(Sv. Serafim Sarovský)

Péče o duši

Člověk se svým tělem je podoben zapálené svíci. Jako svíce musí jednou shořet, stejně tak i člověk musí jednou zemřít. Jelikož je lidská duše nesmrtelná, musí být naše péče a starost zaměřena více na ni než na tělo, neboť „co prospěje člověku, když získá celý svět, a ztratí duši svoji?“ (Mk 8,36)

(Sv. Serafim Sarovský)

Rozhovor sv. Serafima Sarovského s Motovilovem o Duchu Svatém

Důvěrný vztah otce Serafima ke Svatému Duchu vzbuzoval údiv. Tato požehnaná přítomnost Ducha Svatého, jenž v ctihodném starci zázračně přebýval a jenž se skrze něj zázračně projevoval, činila ze svatého Serafima autentického „nositele Ducha“. Poslechněme si nyní záznam vyprávění starce Serafima o cíli křesťanského života a síle Svatého Ducha, jak jej v paměti uchoval Motovilov, s nímž starce často besedoval...

Stalo se to jednoho listopadového čtvrtku v roce 1831. Byl mlhavý den, země byla pokrytá silnou vrstvou sněhu a k tomu ještě padaly velké sněhové vločky. Otec Serafim se dal se mnou do řeči na palouku hraničícím s jeho poustevnou blízko řeky Sarovky. Přikázal mi, abych se posadil na kmen stromu, který sám nedávno porazil, a dřepěl si naproti mně.

„Bůh mi zjevil, že jsi už od dětství toužil poznat smysl křesťanského života a často jsi tuto otázku kladl významným duchovním osobám,“ řekl mi.

Když mi bylo 12 let, velice mě ta otázka znepokojovala, a opravdu jsem se obracel na mnohé duchovní, ale nikdy jsem nedostal uspokojivou odpověď. Starce to ale nemohl vědět.

„Nedostal jsi přesnou odpověď. Radili ti, abys chodil do chrámu, modlil se a snažil se o konání dobrých skutků. Protože – jak ti bylo řečeno – to je cílem křesťanského života. Někteří ti dokonce řekli: „Nehledej to, co tě přesahuje!“ Takže, i když jsem jen ubohý Boží služebník, vynasnažím se ti ukázat, jaký je ten cíl. Modlitba, posty, skutky milosrdenství, to jsou samozřejmě velmi dobré skutky, ale slouží jenom jako prostředky, nejsou cílem křesťanského života. Skutečným cílem je získání Svatého Ducha.“

„V jakém smyslu mluvíš, otče, o jeho získání? Jak tomu mám rozumět?“

„Dostat nějakou věc znamená ji získat,“ odpověděl mi starce. „Rozumíš, co znamená získat peníze? Podobně je možné se vyjádřit též o získání Ducha Svatého. Pro některé lidi je cílem života získávání peněz, přijímání poct, pocit vlastní výjimečnosti. Získávání Ducha Svatého je také ziskem, ale ziskem věčným. Pán Ježíš přirovnává náš život k obchodování a to, co v životě vytvoříme, ke koupí. Cožpak nefekl: „Radím ti, abys sis ode mě koupil zlato vyzkoušené v ohni, abys zbohatl.“ (Zj 3,18) A také: „Vykupujte čas, protože dny jsou zlé.“ (Ef 5,16) Jedinou hodnotou této země jsou dobré skutky konané z lásky ke Kristu. Díky nim získává-

me blahodat' Ducha Svatého. Dobré skutky jsou účinné jen tehdy, jestliže je konáme v tomto duchu. Sám Pán Ježíš řekl: „Kdo se mnou neshromažďuje, rozhazuje.“ (Luk 11,23)

Pošetílým pannám z podoběnství, které si s sebou nevzaly olej do lamp, bylo řečeno, aby šly k prodávacům a koupily si jej. Ale když hledaly prodavače, dveře byly zamčeny a ony se nedostaly včas na svatební hostinu (Mt 25, 1-13). Nedostatek oleje bývá vysvětlován jako nedostatek dobrých skutků. Myslím si, že takové vysvětlení není správné. I přestože byly pošetilé, byly natolik moudré, že uměly ocenit a zachovat si své panenství. A panenství je jedna z největších ctností, je to stav, kterým se „stáváme podobnými andělům“ a umožňují získání všech ctností. Proč by jim měly chybět dobré skutky? I přesto, že jsem toho nehodný, dovoluji si tvrdit, že měly nedostatek blahodat' Ducha Svatého. Zásadní věc je mít Ducha Svatého jako nevyčerpatelný poklad, a ne konat dobro pro dobro. Proto olej, kterého měly nedostatek, symbolizuje blahodat' Ducha Svatého, ovoce veškerých ctností, bez kterého nemůže být řeči o spáse. Cožpak nečteme v církevních hodinách, že každá duše znovuzrozená skrze Ducha Svatého nabývá čistoty a osvětluje ji tajemství Boha jediného a trojediného?

Všemohoucí Duch Svatý je nám dán pod podmínkou, že ho dokážeme získávat. Tehdy v našich duších začíná jeho činnost, a on tak připravuje duše i těla na Otcovu přebývání v nich v souladu se slovy proroka: „Budu přebývat s nimi... a budu jejich Bohem a oni budou mým lidem.“ (Num 26,11; 2 Kor 6,16; Ez 37,27)

Za každý dobrý skutek konaný z lásky ke Kristu dostáváme blahodat' Svatého Ducha, ale nejvíce ze všeho nám dává modlitba, protože ji máme stále v rukou jako zbraň k získávání Ducha. Možná že chceš jít do chrámu, ale žádný se v blízkosti nenachází. Anebo toužíš pomoci chudému, ale chybíš ti potřebné prostředky anebo ho jednoduše nepotkáš.

Toužiš zachovat čistotu, ale slabost přirozenosti tě svádí k tomu, abys podlehl pokušení. Modlitba je však přístupná všem a každý se jí může věnovat, bohatý i chudý, učený i prostý, silný nebo slabý, zdravý i nemocný, hříšník stejně jako spravedlivý člověk. Její účinnost je nesmírná a více než jiné věci nám přináší blahodat Ducha Svatého. Musíme se tedy modlit tak dlouho, až nám bude udělen Duch Svatý a nepřestávat, dokud tento Božský Utěšitel nebude s námi a v nás.“

„Otče,“ řekl jsem v tu chvíli, „stále se mnou mluvíš o modlitbě. Ukaž mi ještě jiné dobré skutky, které mohou být vykonány ve jménu Ježíše Krista.“

„Samozřejmě,“ řekl otec Serafim, „že můžeš získat blahodat Ducha Svatého také skrze jiné dobré skutky. Ukládej svůj kapitál do nebeské banky a všiměj si, z čeho můžeš mít největší zisk. Máš velký užitek z modlitby a rozjímání? Rozjíměj a modli se. Jestli z postu, posti se. Anebo snad z almužny? Dávej tedy almužnu. Víš, že patříš do kupcecké rodiny z Kurska. Dokud jsem ještě nebyl v monastýru, zabýval jsem se obchodem spolu se svým bratrem. Kupovali jsme a prodávali stále stejné zboží, to, ze kterého byl největší zisk. Dělej totéž, protože pro nás křesťany není smyslem života rozmnožovat dobré skutky, ale získávat z nich ten největší zisk: dary Ducha Svatého.“

Tuto blahodat pak rozdávěj dalším lidem jako svíce, které svítí a své světlo odevzdává dalším svícím, přitom však sama nezhasne. Když se toto děje s pozemským plamenem, co můžeme očekávat od ohně Přesvatého Ducha Božih? Když rozdám pozemské dobro, vyčerpám se, zatímco poklad Boží blahodati se ve mně ještě rozmnožuje, když jej rozdávám. Proto Ježíš řekl ženě Samaritance: „Každý, kdo se napije z vody, kterou mu dám já, nebude žít na věky. A voda, kterou mu dám já, se v něm stane pramenem vody proudící do věčného života.“ (Jan 4, 13-14)

„Otče,“ přerušil jsem jej, „stále mi vykládáš o blahodati Ducha Svatého jako o cíli křesťanského života. Ale jak si mohu já sám představit, co je ta blahodat? Dobré skutky jsou viditelné, ale jak je možné vidět Ducha Svatého? Podle čeho poznám, že ve mně je nebo není?“

Starec mi odpověděl: „V našich časech už víra lidí tak ochladla a zabírá tak málo místa v jejich životě, že se lidé úplně vzdálili od Krista. Proto je jím zcela cizí obsah Pisma Svatého, jako např. tato věta: „Adam slyšel kroky Boha, který se za denního vánku procházel po zahradě“ (Gen 3,8), anebo verš ze Skutků svatých apoštolů, že Svatý Duch zabránil Pavlovi hlásat slovo Boží v Asii a nasměroval ho do Makedonie (srov. Sk 16,6-10). Na mnoha jiných místech se v Písmu Svatém připomíná toto Boží zje-

vení. Někteří říkají, že tyto texty jsou nepochopitelné, anebo je popírají, jako by vidět Boha tělesnými očima bylo nemožné. Důvodem tohoto neporozumění je ztráta prvotní křesťanské prostoty. S našimi domnělými vědomostmi se utápíme v temnotách nevědomosti, a proto věci pochopitelné pro naše předchůdce jsou pro nás nepochopitelné. Mluvíme o chápání toho, jak se Bůh zjevuje. Bylo řečeno o Abrahámovi a Jakobovi, že viděli Boha, že k nim mluvil a Jakub dokonce s Bohem bojoval. Mojižsi viděl spolu se všemi lidmi Boha zahaleného rouškou oblaku, který byl vlastně blahodati Svatého Ducha, provávající Izrael přes poušť. To nebyl sen ani extáze anebo chorobná představivost. Ne, to byla ta nejpravdivější skutečnost.“

Stali jsme se hostejnými vůči dílu naší spásy, a proto nevnímáme tak, jak je to potřebné, smysl Božích slov. Neusilujeme o Boží blahodat a naše pýcha ji nepropouští do naší duše. Proto nám chybí Boží světlo, které uděluje Bůh těm, kdo ho očekávají horlivě a s touhou po pravdě.“

Když náš Pán Ježíš Kristus po svém zmrtvýchvstání ráčil dokonat dílo našeho vykoupení, seslal na apoštoly dech života, který Adam ztratil, a vrátil jim blahodat Ducha. V den Letnic (sv. Padesátice) je obdaroval mocí Svatého Ducha, která je pronikla v podobě víchru a ohnivých jazyků. Tak byli věřící naplněni mocí jeho blahodati. Stejně ohnivé vdechnutí dostávají věřící při křtu. To se stává jakoby charismatickou pečeti na údech jejich těla, činic je vnímavými ke vlivu Boží blahodati. Proto při pomazání myrem říká kněz slova: „Pečeť daru Ducha Svatého.“ Tato blahodat je tak velká, tak nevyhnutelná, tak oživující, že nemůže být nikomu odebrána. Dokonce i odpadlík si ji zachovává až do smrti. To ti pomůže porozumět tomu, že kdybychom po křtu nehřešili, byli bychom svatí, osvobození od každé poskvrny těla a duše, jako spravedliví v nebi. Naneštěstí s přibývajícím věkem nerosteme v blahodati a moudrosti, ale naopak, z důvodu své zvrácenosti se vzdalujeme od blahodati Ducha Svatého a stáváme se velkými hříšníky.“

Boží milosrdenství je veliké! Boží moudrost stále usiluje o naši spásu. Když je člověk pohnut Boží moudrostí a jde za jejím hlasem a rozhodne se z lásky k ní trpět, když koná dobré skutky a dochází k pravdivé zkušenosti, tehdy v něm působí Duch Svatý a umístí do jeho duše Boží království. Blahodat Ducha Svatého, která byla dána nám všem věřícím v Krista v tajině sv. křtu, je zpečetěná tajinou myropomazání. Blahodat Ducha Svatého svítí v našich srdcích jako Boží světlo i přes naše pády a temnotu v naší duši. Ona v nás volá k Otci: „Abba, Otče!“ Ona oblékla duši do nezníčitelného oděvu, který nám utkal Duch Svatý.“

Pro lepší pochopení tohoto tématu ti musím říci, že Bůh částečně zjevil působení této blahodati těm, které posvěcoval a osvěcoval. Vzpomeň si na Mojžíše po rozhovoru s Bohem na hoře Sinaj: lid se na něj bál pohlédnout, protože jeho tvář zářila, a Mojžíš ji zahaloval závojem, aby tento úkaz skryl. Také si vzpomeň, jak se v době proměnění na hoře Tábor Kristova tvář „zaskvěla jako slunce“, tak, že „učedníci padli na svou tvář a velmi se báli.“ (Mt 17, 6) Když se potom zjevil Mojžíš a Eliáš a mluvili s ním, zahailo je světlo a potom oblak, aby tento jas neoslepil učedníky. (viz Mk 9) Hle, to se vlastně blahodát' Ducha Svatého zjevila v tomto nevyslovitelném světle těm, kterým ji Bůh chtěl darovat.“

„Ale odkud se dozvím,“ zeptal jsem se, „zda ve mně takto působí blahodát' Ducha Svatého?“

„Příteli Boží,“ odpověděl otec Serafim, „to je velmi jednoduchá věc. Protože všechno je jedno-

duché pro ty, kdo věci chápou. Celé neštěstí je v tom, že se nestaráme, abychom měli moudrost pocházející od Boha. Apoštolové věděli, kdy v nich přebývá Duch Svatý, a tehdy směle vyznávali, že jejich dílo je svaté a Bohu milé. Protože měli tuto základní jistotu, posílali dopisy, které jsou výrazem nepochybnitelné pravdy, potřebné všem věřícím. „Vidíš, příteli Boží, jak je to jednoduché!“

Tehdy jsem řekl: „Přes to všechno stále nechápu, jak je možné být si absolutně jistý, že žijí v Duchu Svatém? Jaký je pro to důkaz?“

Nato starec odpověděl: „Už jsem ti řekl, příteli Boží, že je to velmi jednoduché. Popsal jsem ti, jak byli někteří naplnění Duchem Svatým a byli si jisti jeho přítomnosti. Co ještě chceš?“

„Abych tomu dokonale rozuměl...“

(dokončení přístě)

připravila Alexandra Bilková

Pozvánky a krátká farní oznámení

Pozvánka na hodiny náboženství

Rádi bychom pozvali **všechny děti** na **hodiny náboženství**, které od listopadu opět probíhají ve farních prostorách Svatováclavské hudební školy, a to každý čtvrtek od 17 hodin. Všechny děti srdečně zveme.

Sledujte internetové stránky farnosti sv. Václava: další novinky!

Na internetových stránkách (www.pravoslavbrno.cz) brněnské pravoslavné farnosti byl v rubrice „**Fotogalerie**“ vystaven další souborný fotografický příspěvek. Jedná se o letošní „**Pout' do Hrubé Vrbky**“ při příležitosti svátku sv. mučedníka Gorazda.

Slavnostní vánoční večer

Slavnostní vánoční večer se uskuteční dne 7. 1. 2006 již v 16 hod na Radnici Brno–střed na Dominikánské ul. č. 2 v centru města. Všichni jste srdečně zváni.

Vánoční přání všem našim farníkům!

Sbor starších a duchovní správce brněnské farnosti přeji společně všem pravoslavným křesťanům požehnané svátky slavného Kristova Narození a hodně zdraví v novém roce 2006.

Poděkování

Jako odpovědný redaktor brněnského pravoslavného věstníku „Dobrý pastýř“ si dovoluji při příležitosti vydání 10. čísla našeho farního časopisu, drobného jubilea, z něhož se tolik raduji, poděkovat všem svým kolegům za jejich obětavou práci, bez jejichž pomoci by Dobrý pastýř nemohl vycházet takto pravidelně a v podobě, jaké jsme s Boží pomocí a zlepšili. Svou vděčnost směřuji též našemu duchovnímu, otcí Jozefovi, představenému brněnské pravoslavné farnosti, jenž nám na samém počátku jako první udělil své požehnání k redakční činnosti a nepřestával nám radit a pomáhat ani v době pozdější. Nakonec bych rád vyjádřil svou vděčnost všem našim čtenářům a věřícím naší farnosti, kteří nás nepřestávali morálně a finančně podporovat a díky jejichž přítomnosti nachází náš věstník své opodstatnění.

O Vaše modlitby za celou redakci Dobrého pastýře prosí

Váš Michal Dvořáček.

Obsah

Slovo úvodem	2
Výklad první paremie svátku Narození Páně	3
„Až bude jednou zpívat celý chrám, pak se moje srdce zaraduje...“	4
Přijď Království Tvé... výklad čtvrtého verše Modlitby Páně sv. Nikolaje Velimiroviče	8
Životy svatých Ctihodný Prokop, igumen sázavský	9
Svět Starého zákona Obřízka v dějinách spásy	13
Památka svatých vyznavačů umučených za tureckého jha	16
Ve vzpomínce na mou Bukurešť...	19
Z poučení starců Starec Porfýrios Kavsoakalyvita (4. část)	21
Historie a fakta O kanonické jurisdikci Pravoslavné církve v českých zemích (1923-1925)	22
Ze života naší farnosti	25
Aktuality z českého a slovenského pravoslaví	25
Putování po Svaté Zemi	26
Aktuality z pravoslavného světa Blahopřání patriarchy Alexije II. metropolitovi Lavrovi ..... „Když myrotočí pravoslavné ikony...“	31 32
Literární ozvěny Basil z Caesareje: Devět kázání o stvoření světa	33
„Nechte dítek přijít ke mně“ O Církvi a o svatém chrámu	34
Rozhovor sv. Serafima Sarovského s Motovilovem o Duchu Svatém	37

Číslo 10/2005 vydáno u příležitosti svátku Narození Pána Ježíše Krista

Pro vnitřní potřebu vydává redakční rada brněnského pravoslavného věstníku „Dobry pastyr“. **Odpočívající redaktor:** Michal Dvořáček. **Členové redakční rady:** o. diákon Marek Malík, Marie Zavřelová, Jaroslav Černocký, Jan Zbyněk Zavřel, Igor Smal-Stotskyj, David Sýkora, Vladimír Štěpánek, Eugenia Kamozinová a Pavel Nikolajev. **Další přispěvatelé článků:** mátuška Jana Baudišová, Stefania Fasouli Dvořáčková, Marie M. Kudelová, Alina Buruiana, Vladimír Burega a Alexandra Bílková. **Grafická úprava:** Joakim T. Bílek, Jan Z. Zavřel, na OpenOffice.org. Perokresby na obálce a v textu: o. diákon Marek Malík a Marie M. Kudelová.

Kontakt: dobrypastyr.brno@email.cz, <http://www.pravoslavbrno.cz>